

טיב הקהילה

ב"ד

חג הפסח
ט"ו ניסן תשפ"ב

המנים לפי אופק דרושלים

זמני הדלקת הנרות ומצ"ש

הדרה"ג	6:32
מוצש"ק	7:47
ר"ת	8:26

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוק"ש א'	8:37	סוק"ת א'	9:57
סוק"ש ב'	9:21	סוק"ת ב'	10:27

המנים לפי שיעור קיץ

גיליון מס':

616

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ
רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

חג הפסח |

טיב הפרשה

ואמרתם זבח פסח

הפסח נאכל לפני חצות בכרי לגלות במחנה בהשי"ת שיושיענו מכל צר

לישראל לקחת את השה על שם הנס העתידי להיעשות עמם אחר כך, וכלשון האברבנאל: "והיה הפסח להורות ולזכור הנס שהיה עתיד לעשות, שיפסח ה' על הפתח ויצילם ממכת בכורות".

כעין זה כתב גם הספורנו על הפסוק (שמות יב, כז) "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בני בני ישראל במצרים", וזה לשונו: "זבח פסח הוא - זה הזבח נעשה בשביל הפסחה שהיתה עתידה להיעשות בחצי הלילה של אחריי", דהיינו שבני ישראל הקדימו לעשות את הפסח על שם הנס העתידי לבוא עליהם.

הווי אומר, שכל העניין של קרבן הפסח לא היה אלא בכדי להביע את גודל הבטחון והאמונה בהשי"ת על שוודאי יעשה עמם נס ופלא ויושיעם מתוך צרתם, ועל כן אכלו בני ישראל בארץ מצרים את הפסח לפני חצות, עוד בטרם התרחש נס הפסחה והדילוג, כי היה ברצונם לגלות את תוקף אמונתם ובטחונם בהשי"ת שיקיים את דברו שמסר ביד משה עבדו (שמות יב, י) "ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכותי בארץ מצרים".

והאמונה הזאת תהיה ניכרת רק כאשר הם אוכלים את הפסח מלפני חצות, כי אם ימתינו מלאכול את הפסח עד לאחר חצות, יהיה אכן ניכר ההודאה על הנס שהיה, אבל יחסר גילוי הבטחון והאמונה שהוא באפשרי להוכיח רק בטרם יתרחשו הדברים בפועל.

לדורות להשי"ת בתוך הצרה על מה שעתידי להשיע

ומתוך הדברים האלו אתה למד על כל המאורעות שיבואו על האדם בכל זמן שהוא, אפילו בשעה שיפקדו אותו כל מיני צרות רעות המתרגשות ובאות לעולם רח"ל, חלילה לו מליפול אל תוך הייאוש והחידלון, אלא רק יאמין בהשי"ת שהוא הכל יכול ובסופו של דבר ימצא לו פדות ורווחה, שהרי כבר אמרו רבותינו (ברכות יג, א) "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים".

אבל יותר מכך, לא זו בלבד שיאמין כי הישועה קרובה לבוא אליו, אלא כבר עתה, עוד בשעה שנמצא בתוך הצרה יפתח את פיו להודות ולהלל להשי"ת על הישועה העתידה, ומכח זה יזכה להמשיך עליו רחמים וחסדים מרובים עד אין שיעור, וכמו שבני ישראל בארץ מצרים המשיכו עליהם הישועה מכח האמונה והבטחון בישועתו של הקב"ה עוד מקודם שראו את הנס, כך גם אנו נזכה להמשיך עלינו ישועה ונחמה על ידי שנודה ונהלל להשי"ת עוד בתוך הצרה.

ואפשר לומר שמחמת זה הטעם קבעו את קרבן הפסח לדורות עולם לאכלה לפני חצות, בכדי להשריש יסוד זה בקרב בני ישראל, ולהזכיר לנו את

עניין ההודאה להשי"ת אפילו בתוך <<< | הפשך געפוד נ' |

ואכלו את הבשר בלילה הזה

כתב השלחן ערוך בהלכות פסח (סימן תע"ט סעיף א): "לאחר גמר כל הסעודה אוכלים ממצה השמורה תחת המפה כזית כל אחד, וזכר לפסח הנאכל על השובע", כלומר, בזמן שביית המקדש היה קיים, היינו מקריבים את קרבן הפסח ואוכלים אותו בלילי פסחים על השובע, וכחיום, בעונותינו הרבים שאין אנו יכולים להקריב את קרבן הפסח ככל חוקתו ומשפטו, אזי אוכלים אנו כזית מצה בסוף הסעודה לזכר קרבן הפסח, וכזית זו נקראת 'אפיקומן', כלשון ה'פרי מגדים' (משבצות זהב סימן תע"ט), "דלמצה עצמה קורין אפיקומן, שחביבה עלינו ומתוקה כמו מן ומיני מתיקה".

והיות שמצה זו לזכר הפסח היא נאכלת, לפיכך אוכלין אותו ככל חוקות הפסח וכמשפטו, דהיינו שצריך לאכול בהסיבה וגם 'הא זהיר לאכלו קודם חצות' (לשון השלחן ערוך דלעיל) כמו הפסח שהייתה נאכלת לפני חצות, כמו שאמרו במתניתין (בבב"ב נ"ג) "הפסח אינו נאכל אלא עד חצות", וכמו שכתב רבינו השולחן ערוך הרב (סימן תע"ט), "צריך ליהזר לאכול האפיקומן קודם חצות לילה, כמו הפסח שלא היה נאכל אלא עד חצות". אלא שכעת אנו באים לידי פליאה עצומה, הלא שורש העניין של קרבן פסח מפורש בתורה הקדושה שהוא בא לזכר הנס של מכת בכורות, וכדרך שאנו אומרים בהגדה: "פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שביית המקדש היה קיים על שום מה, על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בני אבותינו במצרים. שנאמר (שמות יב, כז) 'ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בני בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בנינו הציל'".

ועתה צא וחשוב, הנס של מכת בכורות אימתי היה, לאחר חצות, ובאיזה זמן צריכים אנו לאכול את הקרבן שהוא זכר לאותו הנס, לפני חצות. וכל מי שענייני לו להתבונן ריגיש מיד בתמימה שבדברי, כי מן הראוי היה שייאכלו את הפסח רק משעת חצות, הזמן שבו אירע הנס, ולא מקודם לו.

ביותר תגדל התמיהה על בני אותו הדור של יציאת מצרים גופא, שגם הם אכלו את הפסח לפני חצות, בו בזמן שנס הפסחה והדילוג לא אירע אלא בשעת חצות, ונמצא שאכלו את הקרבן שהוא על שם הנס עוד בטרם הגיע הנס לאויר העולם, ומדוע לא המתינו לשעת חצות אז יעבור הקב"ה בארץ מצרים, ואחר שיראו כי פסח עליהם הקב"ה ולא נתן למשחית לבוא אל בתיהם, או אז יישבו לאכול את קרבן הפסח להודות ולהלל להשי"ת על רוב רחמיו וחסדיו המגולים.

בני ישראל אכלו את הפסח על שם הנס העתידי

אלא יש ליישב את הדברים על פי יסודו הנפלא של המהר"י אברבנאל בפיורשו על התורה (שמות יב, טו), שם ביאר כי קרבן פסח שאכלו בני ישראל בארץ מצרים לא היה זכר והודאה על הנס שהיה, שהרי הנס טרם התרחש, אלא שהקב"ה ציווה להם

טיב המערכת

כנגד ארבעה בנים

יושבת משפחה בליל הסדר סביב השולחן הערוך, כל אחד שונה מרעהו, לכל אחד אופי שונה מחשבות שונות והתנהגות שונה, והאב מנווט את שולחן הסדר כמו קברניט המנווט את הספינה בין גלי הים לעתים יש להעמיק בפיורשים ולעתים לומר ווארט קצר, יש שמאריך בסיפור מסוים ומקצר באחר, הכל לפי המסובים הרבה פעמים קורה גם שישנם פערים גדולים בין המשתתפים אם זה פערי גילאים שונים או שישנם פערים אחרים שבשבילם אי אפשר לנהל את הסדר בקו אחיד, אלא פעמים מאריך ופעמים מקצר, ויחיה סך, יכול להיות שאותו בן משתנה מרגע לרגע, ואם בתחילת הסדר הוא היה קשוב אח"כ הוא נעשה קצר רות וגם אז צריך להתאים את הסגנון והקצב לפי השינויים.

למעשה, כל אותם שינויים ששינוי יכולים להופיע אצל כל אדם, ולא רק בליל הסדר אלא מדי יום ביומו, ואפילו פעמים רבות ביום אז איך מתמודדים עם כל השינויים הללו? והשאלה נשאלת גם לגבי חינוך הבנים אבל גם כלפי 'חינוך עצמנו, שהרי כל אחד עובר את אותם שינויים והתמודדות, וגם אם אתמול ניצחנו את יצרנו, אין זה אומר שהיום לא יהיו לו רעיונות חדשים והאמת כל אחד יודע כשהולך לי טוב אני שמח ואוהב את עצמי, אבל כשלא הולך לי אני ממש לא אוהב את עצמי ובוודאי שאיני שמח אז מה עושים?

בעל ההגדה אומר לנו 'כנגד ארבעה בנים דברה תורה מדברת אל כולם גם אם הוא רשע ח"ו או סתם איזה תם ושאינו יודע לשאול, גם אם זה אותו ילד או אני עצמי בזמנים שונים עלי לזכור כי התורה מדברת אלי בכל הזמנים ולהאמין שאחזק חכם ואחזק רשע ואחזק תם ואחזק שאינו יודע לשאול, אותו ד' אחד שנתן לי את החכם הוא שנתן לי את המצבים האחרים וע"י דיבורי וסיפורי אמונה יחלחלו הדברים לכל אחד בכל מצב ובפרט בפסח שהוא חג האמונה ואז יש סיעתא דשמיא מיוחדת לחזק את האמונה בהשם אחד.

(לפי טיב ההגדה)

ניתן לשפוע את שיחותיו של פורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיור
באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

טיב
ההודעות

<<< | הפוך פעמוד א' | הצרה, שהרי כך היה גם בארץ מצרים כשאכלו בני ישראל את קרבן הפסח והודו להשי"ת על שם העתיד ובזכות זה זכו לראות עין בעין את ישועת השי"ת עמהם, ומכאן לימוד לדורות שצריך להאמין ולהודות על שם הישועה העתידה.

מהולל אקרא שם ה' - ומן ארביי אורשע

דבר זה אנו מוצאים בודד המלך עליו השלום, שעוד בשעה שסבל מרורים מיד אויביו הרבים לא מנע את פיו מלהודות להשי"ת על הישועה העתידית, כמו שמצאנו בספר תהלים (י"ח, ט) שהיה שגור על לשונו של דוד המלך לומר הפסוק 'מהולל אקרא ה' ומן אויבי אושע', ומבאר שם רש"י, שמגודל בטחונו בהשי"ת שיושיע אותו מצרתו, היה מהלל ומודה להשי"ת על הישועה העתידית עוד בשעה שגודף על ידי אויביו, וכלשון קדשו של רש"י: "מהולל אקרא ה' - בהילולים אקרא ואתפלל לפניו תמיד, כלומר אף לפני התשועה אני מהללו, לפי שבטוח אני שאושע מאויבי".

ועל יסוד הפסוק הזה פירש בספר הק' 'קדושת לוי' (פרשת בשלח) גם תמיהה שהייתה לו בפרשת שירת הים, שנאמר שם "אז ישיר משה רבינו ובני ישראל את השירה הזאת לה'", וצריך להבין מדוע כתבה התורה 'אז ישיר' בלשון עתיד, הלא שירת הים הוא מאורע שכבר הייתה בעבר והיה צריך לומר 'אז שוררו ישראל', בלשון עבר.

אלא כך הוא עניינו, שעוד מקודם הירידה אל הים, בזמן שהיו נרדפין מן המצריים ולא היה להם להיכן לנוס, כבר אז עלה בלבם לומר שירה על שם הנס העתיד, וכל כך הייתה האמונה תקועה בקרבם, עד שבעיצומה של הצרה כבר עלה השירה בלבבותם, וכותב שם רבינו הקדוש מברדיטשוב ז"ע בזה הלשון: "כי מי שדבוק בה' ובטוח בו שבוודאי יושיע לו ואומר השירה על התשועה קודם התשועה".

ראייה לזה מביא ה'קדושת לוי' מן האמור בהמשך הפרשה (שמות טו, ט), "ותיקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות", ונשאלת השאלה, מנין היו להן למרים ולכל הנשים תופים בתוך המדבר השמם, אלא הוא הדבר אשר דיברנו, שעוד בהיותם בארץ מצרים סמכו על השי"ת שבוודאי יעשה עמהם נסים ונפלאות גדולות, עד כדי כך, שאף נטלו עמון תופים שיהיה להם מוכן לאחר הנס, וכדפירש שם רש"י: "מובטחות היו צדקניות שבדור שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים".

עוד דבר פלא כתוב בספה"ק 'מאור עינים' (פרשת יצ, ט), שבאותו הלילה של יציאת מצרים ישבו בני ישראל מסובים על שולחנם, וערכו את ליל הסדר ממש כמו שאנו יושבים ועורכים את הסדר,

ואפילו שבאותה שעה עדיין הייתה ארץ מצרים סוגרת עליהם מכל עבר, אבל הם סיפרו את סיפור יציאת מצרים כאילו הוא מאורע שכבר היה בעבר, ומכח האמונה הגדולה והנוראה שהאמינו בהשי"ת שיוציאם משם זכו באמת להמשיך עליהם חסדים ורחמים והוציאם השי"ת משם ביד חזקה ובזרוע נטויה ובמזרז גדול.

עזרין ישראל לומר שירה -

להקדים השירה

אפס כי לא לשעתם בלבד נאמרו הדברים, אלא עניין זה הוא יסוד מוסד בחיי האיש הישראלי לעולם ועד, שבכל גל וגל שיעבור עליו, אפילו עד דכדוכה של נפש, תמיד יודה וישבח לבורא כל העולמים על שם הישועה העתידה, ובזכות זה יזכה להמשיך עליו ישועות ונחמות כמו שהיה לאבותינו במצרים שניצולו מן המיצר על ידי מה שאמרו לפניו שיר ושבחה.

ובעוד שאנו עוסקים בזה העניין, מן הראוי יהיה להסמיך לכאן מאמר נפלא מתוך מכתב קודש שכתב הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזמין זצוק"ל למחותנו הרה"ק רבי יהושע מאוסטרוווע זצוק"ל, ובו הוא מביא בעדות נאמנה דברים נפלאים ששמע בעצמו יוצאים מפיו הקדוש של המגיד מקאזניץ ז"ע, שהם כתנא המסייע לכל דברינו האמורים כאן, ולחיבת הקודש נעתיק את המכתב ככתבו וכלשונו.

וכה הוא כותב: "ושמעתי מן המגיד הקדוש מקאזניץ שבשבת שהייתי שם, שאמר תורה בשולחן על זה מאמר (המדד בשמות רבה פרשה כג סימן ה) 'עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא'. ואמר, עתידין ישראל שאם יצטרכו ישועה מה', להיות בוטחים בו שבדאי יעזור להם, שיקדימו לומר שירה להשם יתברך מקודם שעזר להם כמו שאומרים לאחר העזרה, שהבטחון גדול מאוד שיהיה להם כמו אחר כך", עד כאן לשונו.

סעדי אורשעה

אגב אורחא נציין גם להעובדה הידועה עם הרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע (מובא בספר בארת המים), שכל אימת שהיה נופל למשכב, היה מורה לאנשי ביתו לתקן סעודת הודאה ולהגישם לפני תלמידי חכמים שיסעדו לבם ובזכות זה היה זוכה לרפואה, והיה סומך את ההנהגה הזאת בלשונו של דוד המלך ע"ה שאמר בתהלים (ק"ט, ק"י) 'סעדני ואושעה', וכך היה מפרש, סעדני - עשו סעודה עלי, ואושעה - ובזכות זה אושע מן החולי ואזכה לארוכה ומרפא.

ויתכן לומר שכח הסגולה הזאת הוא על יסוד דברינו דלעיל, שעל אף שהאדם נמצא עדיין בתוך הצרה, מכל מקום יתחיל כבר עתה להתבודד ולהלל להשי"ת על שם הישועה שתבוא בעתיד, ובזכות זה יזכה לראות עין בעין את ישועת השי"ת, ועל כן היה הרבי ר' זושא מצווה ליתן סעודת הודאה עוד בזמן שהיה שרוי בחולי ובמדווה, כי בזכות ההודאה עתה להשי"ת בוודאי יזכה לראות בישועה השלימה.

טיב הלכה

הלכות עירוב תבשילין

כתב ע"י הר"ר מאיר רבינובין שליט"א

א. י"א דקודם הברכה יאמר, לשם יחוד וכו' הריני בא לקיים מצות עירוב תבשילין שתיקנו חז"ל לתקן את שורש מצוה זו במקום עליון, והיה נועם וכו' (כה"ח סקע"ח).

ב. מצוה על כל אדם לערב (ס"ג), ואפילו שני בעלי בתים הדורים בבית אחד, אם כל אחד מבשל לעצמו, צריך לערב בפני עצמו (ח"א ס"ג).

ג. המערב לאחרים צריך לזכות להם ע"י אחר, כדי שיהיה להם חלק בתבשילין ושיוכלו לסמוך ע"ז לבשל (ס"ג מ"ב סקע"ב).

ד. אשוחו ובני ביתו של אדם ח"ו שצריך להבעה"ב הם נטפלין לו ומותרין לבשל אף על פי שלא עירבו לעצמם כלל וגם הוא לא יזכה להם על ידי אחר (מ"ב סקע"ג).

ה. וצריך הזוכה להגביה העירוב מן הקרקע, טפה, וה"ה אם היה העירוב מונח על איזה דבר שצריך להגביהו טפה (ס"א מ"ב סקע"ד).

ו. חוזר ונוטל מיד הזוכה, ומברך על מצות עירוב ואומר, בדין יהא שרי לן לאפויה ולבשוליה ולאטמוניה ולאדלוקיה שרגא ולמעבד כל צרכא מיו"ט לשבת, לנא ולפלוגי ולפלוגי או לכל בני העיר הזאת, ושוב מותרין כל המלאכות (ס"ב מ"ב סקע"ה).

ז. מי שאינו יודע בלשון הקודש, יוכל לאמרו בלשון לע"ז שמבין, שהרי צריך לומר שסומך ע"ז, ואם אינו מבין מה שאומר א"כ לא סמך עליהם בפיו (ס"ב מ"ב סקע"ו).

ח. ונשים שלנו רגילות לומר שצריך לשמוע ברכת העירוב והנחתו, כיון שהן עוסקות בצרכי שבת, והידור מצוה היא ואין זה מעכב מדינא, ולא נזכר זה בשום מקום ואין בזה טעם כלל (ערוה"ש ס"ב ס"ג).

ט. נאכל העירוב או שאבד קודם שבישל לשבת, אינו יכול לבשל, אא"כ נשתייר ממנו כזית, והיינו בתבשיל, אבל אם נאכל הפת אין בכך כלום, דסומך על התבשיל לחוד שהוא עיקר העירוב (ס"ג מ"ב סקע"ז).

י. לאחר שהכין כל צרכי השבת יכול לאכלו (ס"ט), מ"מ לכתחילה נכון שיניח אותו ללחם משנה בערבית ושרחית ובמחנה יבצע עליו, דכיון דאיתעביד בו מצוה חדה ליתעביד בו מצוה אחרייתא (מ"ב סקע"ח).

יא. כדי לצאת מכל החששות נכון שבעל הבית יזכה העירוב גם לבנים הנשואים, ואופן היזכיר נתבאר לעיל.

יב. יש לו לשמש בית הכנסת להכריז או להזכיר לכל אחד שאם שכח ולא הניח עירוב תבשילין ילך וישב לביתו להניח עירוב תבשילין (מ"א תרי"ח ס"ג).

יג. מי ששכח או נאנס או שהניח עירוב ואבד, יכול לסמוך על רב העיר שמזכה עירובו על כל בני עירו, וכ"כ בפעם ראשון, אבל אבד בגל השני שכח עוד פעם, הוי כפושע שניכר שאינו חרד לדבר מצוה, ואינו יוצא בו (ס"ג מ"ב סקע"ט).

יד. ואם נזכר ביו"ט שלא עירב קודם סעודת שחרית, יבשל הרבה בקדרה אחת ויותר לשבת (ס"א).

טו. אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביום טוב לצורך מחר, אפילו הוא שבת, ואפילו דבר שאינו מלאכה רק טרחא בעלמא, כגון הדחת קערות והבאת יין (ש"ע סי' תר"ג ס"א מ"ב סק"א).

טז. כל דבר שאסור לעשות או להכין מיום טוב לחול, אסור לו לעשות או להכין מיום טוב לשבת (ש"ע הרב סי' תקכ"ז ס"א).

יז. כל מלאכת אוכל נפש לא הותרה ביום טוב אלא אם כן עושה אותה כדי ליהנות בה ביום טוב, ואם אפה ושחט ובישל או עשה שאר מלאכות אוכל נפש ביום טוב לצורך מחר אפילו הוא שבת שחל להיות אחר יום טוב, הרי זה לוקה מן התורה (ש"ע הרב סי' תק"ג ס"א).

יח. ע"י עירוב, מבשל בתחילה לשבת (ס"י תקכ"ז סקע"א).

יט. זמן עשיית העירוב הוא בערב יום טוב ממש (ס"ד ובמ"ב שם, ש"ע הרב ס"ג).

כ. י"א דיש להקל לעשות העירוב בליל ערב יום טוב, ובשעת הדחק שירא שישכח ביום וכו"ה"ג יכול לערב מבערב, ולברך, ומאן דלבו נקפו לא יברך כה"ג (שבה"ל ח"ט סי' קכ"ט).

כא. כיצד מצות הנחת עירוב תבשילין, נוטל ביזו חתיכת פת שיש בה כביצה, וכזית בשר מבושל או שאר דבר מבושל שיש בו כזית, והוא כדי שבפת זו יהא מותר לו לאפות מיום טוב לשבת, ובתבשיל זה יהא מותר לו לבשל מיום טוב לשבת (ס"ב מ"ב סק"ה, ש"ע הרב ס"ג).

כב. אם לא עשאו אלא מתבשיל לבד, מותר, דמעיקר הדין אינו צריך אלא מתבשיל לבד, ומועיל בין לפת בין לתבשיל, וכן הוה דעת רוב הפוסקים, אלא שהנהגת כדעת הפוסקים המחמירין להצריך פת ותבשיל, ולכן בדיעבד מותר (ס"ב מ"ב סק"ו).

כג. ומכל מקום אם נזכר קודם שחשכה, צריך להוסיף להניח גם פת, ויאמר בהדין עירובא וכו' אבל לא יברך שנית (מ"ב סק"ז).

כד. אם עשה העירוב מפת לבד, לתבשיל, בודאי לא מועיל, ואם מועיל לפת לחוד כדי לאפות, יש דעות בין הפוסקים, והאחרונים הסכימו דלא מועיל אף לפת, דעיקר העירוב נתקן מתבשיל (מ"ב סק"ז).

כה. אם אינו צריך לאפות ביום טוב ורק לבשל, אף לכתחילה מועיל בתבשיל לחוד לכו"ע (מ"ב סק"ז).

כז. משום הידור מצוה יקח לחם שלם, וחותיכת בשר או דגים חשובה (מ"ב סק"ח).

כח. צריך שיהא תבשיל זה דבר שהוא ראוי לפת בו את הפת, כגון בשר ודגים וביצים ושאר מיני לפת מבושלים שדרך לפת בהן את הפת (ס"ד מ"ב סק"א).

כט. אפשר לערב עירוב תבשילין, על פת ותבשיל בהיותם קפואים, ואם אפשר מהיות טוב יש להמתין עד שיפשר, אבל לא מעיקר הדין (שבה"ל ח"ט סי' קכ"ט).

ל. י"א דלכתחילה מצוה מן המובחר לעשות התבשיל מיוחד לשם עירוב (ביהל"ד"ה ע"ש בשם הב"ח).

מצות זכירת יציאת מצרים

טעמה, וסגולה, והלכותיה

וכתיב ואתנו הוציא משם. וכדתניא בהגדה דפסח, בכל דור דור חייב אדם להראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים' ע"ל. וראה שם בהמשך, שתכלית זכירה זו היא כי מתוך כך יבוא האדם לידי הכרה שהינו עבד לבוראו.

ואכן הגאון רבי שמואל הומינר הביא בספרו 'עולת תמיד', שבברכת 'שלא עשני עבד', יש לכונן ב'זכירה' זו, כי יעלה על דעתו איך שאבותיו היו 'עבדים' במצרים ושאותו הוציא משם, ועל כן הוא מודה לבוראו 'שלא עשאו עבד'

קיומה במחשבה

ב'פרי מגדים' הסתפק אם יכול לצאת ידי חיובה בהרהור. אולם ב'שגת אריה' (סימן ט) האריך להוכיח מש"ס ומשיג דאיתו יצא ידי חובה בהרהור. (משנה ברורה סימן ט ס"ק א.)

חיובה בלילה

מתחייבים בה שוב בלילה (משנה ברורה סימן ט ס"ק א) וגם אז מקיימים אותה ב'פרשת יציאת מצרים' שבקריאת שמע.

ה'פרי מגדים' מסתפק אם חיובה בלילה הוא מן התורה, וב'שגת אריה' (סימן ט) כתב בהדיא דהוא דאורייתא. וחייב להזכיר בזמן שהוא לילה ודאי ולא קודם. וע"כ אם הזכיר בין השמשות כגון שהתפלל קודם צאת הכוכבים לא יצא ידי חובתו דבין השמשות ספיקא הוא וספיקא דאורייתא לחומרא (משנה ברורה סימן ט ס"ק א. וראה עוד במשנה ברורה סימן ט ס"ק א.)

חיובה בנשים

גם אם נשים פטורות מחובת 'קריאת שמע' חייבות בהן בברכת 'אמת ויציב' דניתקן על ענין זכירת יציאת מצרים. וכמו כן חייבות בברכות שלאחר 'קריאת שמע' של ערבית. כיון שמצות 'זכירת יציאת מצרים' נוהגת ביום ובלילה, ואינה בגדר מצוה שהזמן גרמא. כי הוא דעת המגן אברהם.

אולם ב'פרי מגדים' כתב דלמאן דסובר ש'זכירת יציאת מצרים' בלילה הוא רק מדרבנן, אם כן ממילא הוא מ"ע שהזמן גרמא ופטורות הן מן התורה, ורק מדרבנן חייבות, וכן כתב בספר 'ישועות יעקב' ע"ש. ובספר 'שגת אריה' (סימן ט) הביא שגם אם נימא שהיא מצוה מן התורה ביום ובלילה, נשים פטורות. כי חובת הזכרה שבוים היא מצוה בפני עצמו, ואם לא הזכיר ביום א"צ להזכיר הזכרה זו בלילה ומה שמזכיר בלילה היא מצוה בפני עצמה ע"ש. (משנה ברורה סימן ט ס"ק ב ע"י ש"ס היטב.)

[הנהגה לרוב המגידים השגת אריה: שילוחים נשים פטורות מדיא, מ"ס רשאות הן להתפלל ולכונן לקיימה בקריאת שמע ובברכותיה. אולם בלילה שאין תשעים נוגות בחזקת ערבית, [כיון שהיא חמלה רשות] אולי יש להשיג עצה סובת שקיימנו מה שכתב במשנה ברורה (סימן ט ס"ק א) שטוב לקרוא גם בקריאת שמע שעל המיטה כל הל' פרשיות, ואז יכולת לכון גם לצאת ידי חובת הזכירה שבלילית.]

הכוונה בקיומה - חיובה

ראוי לעורר על חובת הכוונה הנצרכת במצוה זו יותר משאר המצוות. דהנה, קיימא לן בכל התורה כולה ש'מצוות צריכות כוונה', ומטעם זה נפסק ב'שולחן ערוך' (ראה אריה סימן ט סעיף ו ובמסעי' שם ס"ק ה) שאם עשה מצוה ולא כיוון לקיימה לשם מצוה צריך לחזור ולקיימו, אולם שם במשנה ברורה (סימן ט) כתב בשם הח"י 'אדם' להקל במצווה שניכרת מתוך מעשיו שלשם מצוה הוא עושה, והוא לך לשונו: 'כתב הח"י אדם בכלל ס"ח, דמה דמצריכין ליה לחזור ולעשות המצוה, היינו במקום שיש לתלות שעשייה הראשונה לא היתה לשם מצוה, כגון בתקיעה שהיתה להתלמד, או בק"ש שהיתה דרך לימודו, וכדומה, אבל אם קורא ק"ש כדרך שאנו קורין בסדר תפילה, וכן שאכל מצה, או תקע, ונטל לולב, אף על פי שלא כיון לצאת יצא. שהרי משום זה עושה כדי לצאת אף על פי שאינו מכוין'. ע"ל.

והנה גם החפץ לסמוך על דעתו של הח"י אדם' בשאר המצוות, מוטל עליו לדעת שבמצווה זו יש צד לומר שלא שייך קולא זו, כי קיום מצוה זו היא באמירת 'פרשת יציאת מצרים' שב'קריאת שמע', וגם אם נאמר שניכר מתוך מעשיו שלשם מצות 'קריאת שמע' התכוון

הרב, שהטעם שזוכה לשכר גדול כזה, מפני שהקב"ה כשאלנו והוציאנו ממצרים היה להיותנו לו לעבדים, שנאמר: 'כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים' וברכת 'גאל ישראל' מזכיר בה החסד שעשה עמנו הבורא, והתפלה היא עבודה כדאמרין (בבב"ב צב) 'ועבדתם את ה' אלהיכם זו היא תפלה', וכשהוא מזכיר יציאת מצרים ומתפלל, מיד מראה שכמו שהעבד שקונה אותו רבו חייב לעשות מצוות רבו כן הוא מכיר הטובה והגאולה שגאל אותו הבורא ושהוא עבדו, ועובד אותו, וכיון שמכיר שהוא עבדו מפני שגאלו ועושה רצונו ומצותיו נמצא שבעבור זה זוכה לחיי העולם הבא, ועוד אמר מורי גר"ו טעם אחר, מפני שכשמוזכר גאולת מצרים ומתפלל, מיד הוא מראה שבוטח בה' בתפלה, כיון שמבקש ממנו צרכיו, שמי שאינו בוטח בו לא יבקש ממנו כלום. וכן נראה באלה שמות רבה, בפרשת בא אל פרעה, שאומר לשם, שכשנאוי ישראל הנסים והנפלאות שהיה עושה עמהם הבורא שלא כטבעו של עולם בטחו בו, ועל זה נאמר, וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' וגו', וכיון שמוזכר עכשיו אותה הגאולה שבטחו אבותינו בה' והצילם ומתפלל מיד נמצא שגם הוא בוטח בו שיענה אותו כמו שענה לישראל בעבור שבטחו בו, ומפני זה מזכיר אותה הגאולה ומתפלל מיד. והבטחון הוא עיקר היראה והאמונה ולפיכך זוכה בסיבתו לחיי עולם הבא' ע"ל.

קיום המצוה כחוקה וכמשפטה

לאור האמור נמצאנו למדים שמצוה זו היא מיסודות האמונה ממש, ועל כן מן הראוי שכל אדם ישים לב לקיימה כראוי, ככל הלכותיה ודקדוקיה. וכיון שאין הלכותיה מכוננים בסיומם מסויים בשו"ע, מן הראוי לקבצם יחדיו, ולעורכם לפני הקורא בשפה ברורה.

קיומה באמירת 'פרשת יציאת מצרים'

הנה 'פרשת יציאת מצרים' תיקונה לאומרה ב'קריאת שמע' כדי לצאת על ידה חובת מצות 'זכירת יציאת מצרים', וכיון שזכירתה היא השלמה למצות 'קריאת שמע', ראוי לכתחילה לצאת ידי חובתה לפני זמן 'קריאת שמע', ומטעם זה כתב במשנה ברורה (סימן ט ס"ק א) שאם ירא שלא תהיה ביכולתו לקרוא קרי"ש בברכותיה בזמנה, לא יסתפק בקריאת פרשה ראשונה סמוך ל'ברכת התורה', אלא יקרא כל הל' פרשיות כדי לקיים גם מצות 'זכירה' קודם שיעבור זמן קריאת שמע.

אולם מאחר שמן התורה יכול לקיימה כל היום, לכן גם אם הפסיד זמן קריאת שמע, ואינו מחויב עוד בקריאת הפרשיות הראשונות שבקריאת שמע (עיי' שו"ע א"ח סימן ט סעיף ו ובמסעי' שם ס"ק ט), עדיין מחובתו לקרוא 'פרשת יציאת מצרים' שבאמירתה הוא מקיים מצוות 'זכירה' (מסעי' שם).

קיומה ב'ברכות קריאת שמע'

עוד מענין חיובה הובא במשנה ברורה (סימן ט ס"ק א) ז"ל: 'כתב הטור בשם הירושלמי, צריך להזכיר באמת ויציב יציאת מצרים ומלכות וקריעת ים סוף ומכת בכורות, ומשמע מרשב"א שהו לעיכובא אפי' דיעבד' (עיי' שו"ע שו"ע סי' ט, וסי' ט' וצ"ע למעשה).

אופנים נוספים לקיומה

אם אמר הלכה שמוכר בה יציאת מצרים יצא ידי חובתו. (מסעי' סימן ט ס"ק א.)

דעת המגן אברהם' שיכול לצאת ידי'ח ב'שירת הים', אולם ה'חתם סופר' חולק על כך, וטעמו דכתבי בקרא 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים', הרי שחובת הזכירה צריכה להיות על עצם היציאה ולא כמה שאירע כתוצאה מן היציאה, והסכים עמו הגרע"ק"א בחידושו. (מסעי' סימן ט ס"ק א.)

בספר 'הרד"ם' (פרק ט, סימן ט) חידש כי בכלל חיובה הוא שיוזכיר גם הקושי שעברו במצרים, וגם שגאולתם היא גם גאולתינו. והוא לך לשונו: 'לזכור בכל יום בלבבנו כי עבדים היינו לפרעה במצרים בעבודת פרך, בחומר ובלבנים, ואילו לא הוציאנו עדיין אנו ובנינו היינו עבדים, שנא' זכור את היום הזה אשר יצאת מארץ מצרים,

מצות 'סיפור' ומצות 'זכירה'

הנה בענין 'יציאת מצרים' נצטוונו בשני מצוות, האחת היא המצוה הקשורה לליל פסח, והיא מצות 'סיפור יציאת מצרים', שעליה נאמר (שמות ג, ט) 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבד זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים'. ועוד נצטוונו מידי יום במצוה נוספת להזכיר בפה שהוציאנו ה' ממצרים, כנאמר (דברים י, יא) 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך'. שני מצוות אלו אינם קשורים לכאורה אחת בחברתה, כי שני מצוות נפרדים הם, מצוות ה'סיפור' מהותה לספר כל הקורות שעברו על אבותינו במצרים, הן השעבוד, והן האותות והמופתים שעשה בוראנו כדי להטיב עמנו ולהוציאנו ממצרים, והן היציאה משם בפועל. ומצוות 'זכירה' היא רק הזכרה שהוציאנו ה' ממצרים.

ה'זכירה' כדי לעורר רושם ה'סיפור'

אולם יש לומר שגם אם מדובר ב' חיובים, יש קשר מסויים ביניהם, כי מצוות ה'זכירה' באה לעורר הרושם שנוצר בנו מכח מצוות ה'סיפור'. כי בליל החג הקדוש יורד האור הקדוש שנתעורר אז בצאתנו ממצרים, הוא אור האמונה, וכדי להמשיך רישומו בקרבנו ניצטוונו במצוות ה'סיפור', ועל ידו משרישים אנו בקרבנו את האמונה כי כל הנעשה בעולם הוא בהשגחה העליונה ובגזירתו יתברך, ואין לנו להשיג תקוה בזולתו.

ואכן מצוה זו מולידה בנו האמונה החזקה לכל ימות השנה, אולם כיון שהאדם נכנס לאחר מכן לימים שהעולם נוהג בהם כמנהגו, ונעשה טרוד בכל טרודות ונסיונות הזמן, וכתוצאה מכך עלול זה הרושם להיפגם, ולכן ניצטוונו מידי יום להזכיר ב'זכירת יציאת מצרים', כמי שעושה לעצמו את זכרון לאור האמונה שכבר הוחלט אצלו בליל התקדש חג, ובכך הוא מעורר שוב את האמונה הטהורה בקרבו.

וכעין דברינו נמצאו בספר הקדוש 'פרי צדיק' (פסח את כח) ז"ל: 'בצאת ישראל ממצרים לא היה שום הפרש ביניהם למצרים... רק שהקב"ה חשק בהם ונשבע לגאלם, ובחסדו הגדול האיר והופיע בתוך עמק לבבם מגדול קדושתו בלי הכנה מצידם עד שהוציאם ממצרים. ולכן נצטוונו לזכור בכל יום 'יציאת מצרים' ואין המוכן על הזכרה בפה בלבד, אלא שיהיה דבר זה נזקק בעומק לב כל ישראל - שבאם חס ושלום יהיה משוקע באיזה תאוה וסאוב ר"ל, ולא יוכל לשיט עצה בנפשו, אל יתאשע עצמו, רק שיאמין ויצפה להשי"ת ויציאו מהסגרו. כי יתחוק לבבו שאינו משקע יותר ממה שהיו אז ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה, והשי"ת הוציאם משם בלי אתערותא דלתתא, אך גם לי יעזור השי"ת, ולהו נצטוונו לזכור יציאת מצרים' ע"ל.

ה'זכירה' כדי לעורר האמונה בנאולה העתידה

ועיין עוד בספר 'תורה אור' לבעל ה'חפץ חיים' ז"ע (פרק י) שמתוך דבריו יש ללמוד שאתה האמונה שאנו מקבלים על ידי ה'סיפור' מקבלים אנו תקוה על גאולתנו העתידה, וכדי לעורר אמונה זו מוטל עלינו להזכיר בפנינו יציאת מצרים מידי יום, והא לך לשונו: 'לחזק האמונה בנפלאותיו של הקב"ה, נצטוונו בכל יום לזכור יציאת מצרים, שכמו שאז, אף שהיינו במדריגה שפלה מאוד בחומר ובנפש, שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה, אף על פי כן בזמן מועט של שבעה שבועות, הריה ה' אותנו למדריגה גדולה כזאת, שזכינו לדבר עם מלכנו פנים בפנים, כמו שכתוב (דברים ה, ז) 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם' כן יהיה לעתיד לבוא, כמו שכתוב (ויאל ג, א) 'אשפך את רוחי על כל בשר' ויתגלה אלינו לעיני כל חי, כמו שאנו אומרים: 'הוא ישמיענו ברחמי שנית לעיני כל חי, להיות לכם לאלקים' במהרה בימינו אמן' ע"ל.

ה'זכירה' היא עדות לאמונה ובטחון

גם בדברי ר'בינו יונה' על הרי"ף (ברכות א) מביא שענין הזכירה הוא כדי לעורר את האמונה והא לך לשונו: 'איהו בן העוה"ב זה הסומך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית. ל"ל וכי מפני שסומך גאולה לתפלה יש לו שכר כל כך שיהיה בן עוה"ב? ואומר מורי

בעמדינו כאן להספיד את רבי חיים, צריכים או לדעת כי לא על רבי חיים אנו מקוננים כי אם על עצמינו. רבי חיים כבר עלה במרומים וזכה שם להגות מזיו השכינה ומטוב הצפון לצדיקים בעולם הבא, אולם אנו נשארו כצאן בלא רועה. שוב אין לנו את הדמות המלמדנו שביכולתו של האדם לראות ברכה מרובה ביגיעו, ואם רק ימסור נפשו על התורה יזכה לתואר 'מרא דכולא תלמודא'. לזאת זכינו כל עוד היה רבי חיים עמנו, אז זכינו לראות ספר תורה חיה, והיה זה בבחינת 'אין החי מכחיש את החי', אולם אחר שעלה למרום עלינו לקונן על עצמינו, כי מעתה אין לנו דמות כעין זו המחייב ומדרבן אותנו לתורה ולשלימות הנפש.

כשהספיד המגיד רבי שלום שבדרון את אביו מרן הסטייפלער זצ"ל, ציין ואמר, שכולם מדברים מאורחות חיינו של הסטייפלער, כאילו היו ואינם שוב, אולם עלינו לדעת שהסטייפלער השאיר אחריו בן ההולך בדרכו, ושעדיין יכולים לחכות אחריהם ולהתחמם לאורם. אולם כהיום נאבד גם זאת מאתנו. וכשהספיד מרן הגרא"מ שך זצ"ל את הסטייפלער זצ"ל, הוא הזכיר מה שאמרו חז"ל (ת"כ) 'ראה הקב"ה שצדיקים מועטים הם עמד ושתלן בכל דור דור', ואמר, שכולנו יודעים שהצדיק ששתל הקב"ה בדורינו היה הסטייפלער זצ"ל, וגם אנו יכולים לומר כהיום שהצדיק בדורינו היה רבי חיים זצ"ל.

הספידו של חכם - תועלתו לחרו

חז"ל התבטאו בלשונות חריפים על אלו המתעצלים בהספידו של חכם, ואמרו (שב) 'כל המתעצל בהספידו של חכם ראו לקבורו חיים', כמו כן אמרו (שב) 'כל המתעצל בהספידו של חכם אינו מאריך ימים', ודברים אלו טעמא בעי, למה חמור כל כך הזלזול בהספידו של חכם? עד שראוי המזלזל בו למיתה משונה ואכזרית כזו, להיקבר חיים?! התשובה היא, כי לאמיתו של דבר מן הראוי היה שכולנו נהיה כאותו חכם שמת, כי החכם שמת הוכיח שביכולתו של האדם לכבוש את יצרו וליישר כל הליכותיו על אדני התורה. אולם המציאות היא שהחכם והצדיק הוא מהיחידים שבדורו, כי רוב האנשים טועים לפעמים אחר עצת יצורם. ועל עצם המכשול אין כל כך טענה עליהם, כי בסופו של דבר הלא מדובר באנשים המתמודדים כל אחד בקשיים משלו, ולפעמים אין דעתם צלולה כל כך להבין את תחובות היצר. אולם לכל הפחות צריכים ההמון להצטער על כך שלא זכו לעמוד על דעת יצורם ולהרחיק עצמם מעצותיו, וזאת הם מקיימים על ידי שמשתתפים בהספידו של החכם, ובכך הם מגלים את צערם על העדרם של הנאמנים לבוראם, ואת רצונם להיות כמוהו. ובזכות זה ראוים הם לחיים, בהראותם כי מטרתם בחייהם הוא באמת כדי לעשות נח"ר ליצורם. אולם זה המתעצל בהספידו מוכיח שכלל אין לו ערך למעלת החכם, ומה שלא זכה הוא להיות כהחכם אינו כתוצאה ממה שלא עמד על דעת יצרו מחמת טרדות הזמן, כי אם מפני שלא היה לו ערך לעבודת הבורא, אם כן אין ערך לחייו, ובדין שלא יאריך ימים חלילה...

מיהו הראוי לתואר 'קדוש'?

אספר לפניכם אין התבטא מרן הגרי"ח על אלו שחפצים לקיים את השו"ע כפי שצריכים לקיימו ללא שום פשרות.

הספד שנשא רבינו על הגאון הצדיק מרן רבי חיים קנייבסקי זצ"ל נכלות השבעה לפטירתו

כמוכן שאין לנו הבנה מה הם חטאת נעוריו של רבי חיים, אולם הוא בענותנותו הבין שיש לו חטאת נעורים, והצטער מאד על כך, ועל כן לא מצא מנוח לנפשו, ועשה כל אשר לאל ידו כדי לתקנם, ומוכן היה להתיש עצמו וללכת מרחקים עצומים ממקום למקום תחת השמש הקופחת ביום הצום הארוך ביותר, כדי למצוא פורקן לנפשו הדוויה מחטאת נעוריו... כי כל מאויו היה להיות נרצה בעיני אלקים.

מרא דכולי תלמודא

עדיין זכינו בדורינו להיות בצוותא עם גדול שאין כמעט מצוי כמותו, הוא היה ממש 'מרא דכולא תלמודא'. ידוע לי מתלמיד חכם אחד שלמד את הסוגיא של 'כלאי הכרם' שבמסכת פסחים (דף טז) ותוך כדי לימודו עיין במפרשי הש"ס המבארים את הסוגיא, ובין הספרים עיין גם כן בספרו של מו"ר הגאון רבי זונדל קרוזר זצ"ל, ודעתו לא היה נוחא ממאלכו של רבי זונדל זצ"ל, והעלה על הכתב את הנימוקים שבגינם הינו חולק על מהלכו של רבי זונדל, ושלחם אל רבי זונדל, רבי זונדל העמיד שוב את דעתו על פי המקורות שעליהם העמיד את שיטתו בספרו, ואחר שהעלה את הדברים על הכתב שלחם לאותו תלמיד חכם. התלמיד חכם השיב שוב על דבריו, ורבי זונדל השיב עליהם שוב, וכך גם נשתלשו האיגרות מזה לזה. לאחר מכן ביקש אותו תלמיד חכם רשות מרבי זונדל להציע ב' השיטות לפני מרן הגרי"ח, ואחר שהביע רבי זונדל את הסכמתו, הופיע אותו תלמיד חכם לפני רבי חיים, והציע לפניו את הדברים, ועל אתר השיבו רבי חיים, שניכם צודקים, וזה מחלוקת תנאים בתוספתא. כשהופיע התלמיד חכם לפני רבי זונדל, הידוע מה שאמר לו רבי חיים, ומיד אמר רבי זונדל מתוך התפעלות: זהו מה שאמר הכתוב (ויסיה לא, טז) 'נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה'. כי כל התורה היתה אצלו כמנוחת בקופסא.

כן היא דרכה של תורה

מסופר שכשה'חזון איש' נסתלק מן העולם, נבצר ממרן הגרי"ח מבריסק ז"ע לנסוע לבני ברק כדי ללוות את ה'חזון איש' בדרכו האחרונה. ולאחר הלוויה התעניין אצל אנשי שלומו מי ומי הספידו ומה היו תוכן דבריהם, וסיפרו לו על אחד המספידים שדיבר אודות ה'תורה לשמה' בה זכה ה'חזון איש'. נענה הרב מבריסק ואמר: זה המספיד מתפלל על ההבדל בינו לבין החז"א, מה נשתנה הוא ממרן ה'חזון איש' אחר ששיניהם הלכו בתורה, ומדוע אם כן לא זכה גם הוא לנכל המעלות והמדרגות שזכה בהן ה'חזון איש'? ולא נתיישבה תמיהה זו בעיניו כי אם בכך שה'חזון איש' למד 'תורה לשמה', והוא גם אם למד לא זכה עדיין ל'תורה לשמה'. אולם לדידי יש לישיב קושיא זה בשינוי קצת, והוא, כי ה'חזון איש' גהג בתורה והוא לא גהג בה כלל. כלומר, גם אם אכן למד אין זה הלימוד שראוי לכנותו 'לימוד'. כי אין האדם זוכה לאמיתיה של תורה אלא אם כן יודע בברור שאין לו בעולמו דבר מלבד

בשו"ע בהלכות תשעה באב (סי' תקפ) מדבר ה'משנה ברורה' ב'ביאור הלכה' אודות האיסור ללמוד בתשעה באב ובערב תשעה באב. והביא שם בשם ה'מאמר מרדכי' צדדים לכאן ולכאן, ולבסוף הוא מחמיר בענין הלימוד בתשעה באב, ומיקל לגבי ערב תשעה באב, ומתיר ללמוד אז בכל חלקי התורה. זאת מחשש ביטול תורה, כי אם ילמדו רק דברים המותרים יתרפו ה'לומדים מלימודם, כיון שאינם מורגלים באותן הלימודים המותרים. אולם ה'משנה ברורה' מסיים שם בזה הלשון: 'מכל מקום מי שמרגיש בעצמו שיוכל לדחוק וללמוד דברים המותרים ולא ימנע מפני זה בלימודו קדוש יאמר לו!'

ביטוי זה היה לפלא בעיני, כי מעולם אין אנו מוצאים ב'משנה ברורה' ביטוי כה נשגב. ובדרך כלל אחר שמביא ב' הדעות ורואה מקום להקל הוא כותב 'והמחמיר תבוא עליו ברכה', ולשון זה אכן מובן, כיון שכדאי הוא המחמיר להתברך בזכות הידורו במצוות, אולם למה שינה כן את דרכו ומתאר את המחמיר בתואר 'קדוש'?

כשהרציתי את תמיהתי לפני מרן הגרי"ח זצ"ל, לא התייחס מרן על עצם ההבדל בין הלכה זו לשאר המקומות שבשו"ע, כי אם על עצם הדבר שמכנה השו"ע את המחמיר בתואר 'קדוש', וכך השיב לי: 'את השו"ע צריך כל יהודי לקיים, אולם המקיים את השו"ע בהידור היריה נקרא קדוש!'

כלומר, ישנם הרבה המקיימים את השו"ע, גם אלו המקילים כשיש מקום להקל מנמים עם ההולכים לאורו של השו"ע, שהרי בסופו של דבר יש לו על מי לסמוך, ויצא ידי חובת השו"ע, אולם ישנם אנשים שאין להם רצון אחר מלבד הרצון לקיים את השו"ע, והללו לא יסתפקו עם המושג 'לצאת ידי חובה', אלא תמיד יחזרו על המצוות כדי לקיימם בכל ההידורים שרק יכולים, וגם יכופו את עצמן לקיים את רצון הבורא ברוך הוא על הצד היותר טוב, ועל כן ראוים הם לתואר 'קדוש', שהרי כל הליכותיהם מקודשים לשמים.

מסירות נפש נדי להתרצות אל השי"ת

וכזה היה רבי חיים, כל ימיו היה לו מסירות נפש לכל דבר שבקדושה, אין אנו מדברים רק על מסירותו להגות בתורה בכל רגע פנויה, כי אם גם על קיום כל פרט בשו"ע, הוא לא רצה רק לצאת ידי חובה, כי אם לקיים רצון ה' בהידור ולמצוא חן בעיני ה'. ומסיבה זו התמסר גם לעשות סגולות לכפרת עונות, וכפי הידוע היה רבי חיים מביע רצונו שחפץ שיכבדו אותו בסנדקאות, וגם מלפנים כשעדיין לא היה משא הדור על שכמו, כבר יצא שמעו בכל הארץ, והרבה מילאו את משאלתו וכיבדו אותו בכיבוד הסנדקאות. ושמעתי מאחד שהבחין איך שרבי חיים מתאמץ בצום שבעה עשר בתמוז ומטלטל עצמו ממקום למקום כדי להשתתף בכמה בריתות ולהתכבד שם בכיבוד הסנדקאות, ושאלו הלא למה מטריח עצמו ביום צום ארוך וקיצוץ, וענהו רבי חיים שעושה זאת כדי לכפר על 'חטאת הנעורים'.

התורה, ואין לו שום שייכות לשאר הוויות העולם. רק מתוך כך ביכולתו של האדם להתעמק בעומקה של תורה ולהתדבק בה. אולם כל עוד שהאדם מעריך עוד דברים בעולם, אי אפשר לו להתדבק בתורה באמת, וגם אם כשרונותיו יעמדו לו, ויהיה בקי בשי"ת לא יזכה להבין הכוונה הפנימית של התנאים והאמוראים הקדושים. וכמו שאנו אומרים בברכת 'אהבת עולם': 'כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה', כשהאדם מבין שרק התורה היא חייו ואין לו במה לבלות את ימיו הארוכים כי אם בתורה, רק אז יזכה באמת להגות בה יומם ולילה, ורק אז ימצא ברכה ביגיעו.

אחד מהמיות החד שבירושלים היה הגאון רבי צבי הערש קופשיץ זצ"ל, שכידוע זכה שרוב בניו היו גדולי תורה, וביניהם חתנו הגדול הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל. רבי צבי הערש היה גר בשכונת 'בתי נייטין' שבירושלים סמוך לביתו של אבי מורי ז"ע, ובהיותו ילד שמעתי פעם איך השכנות שואלות את אשת ר' צבי הערש, האיך זכתה לבנין וחתנין רבנן? והיא ענתה שלא זכתה לכך אלא בשביל שרצתה בכך, והיו השכנות תמיהות ושואלות: ומי היא זו שאינה רוצה בכך, והלא גם אנו רוצות שבנינו יצמחו לתלמידי חכמים, והיתה אשת ר' צבי הערש משיבה להן: אתן גם רוצות, ואני רק רוצה... כלומר, אתן רוצות הרבה דברים ובין הדברים גם שבניכם יצמחו לתלמידי חכמים, אולם אני איני רוצה כי אם דבר זה, וכך חניתה את הגנים שאין ערך בעולם לשום דבר כי אם לתורה, ולכן עשו הדברים רושם בקרבם.

התנורו מכל החיות העולם

זאת ראינו אצל רבי חיים זצ"ל, לא היה לו בעולמו כי אם תורה ועבודה, וחוף מזה לא ידע דבר וחצי דבר מעניני עולם הזה. סיפר לי אחד שהיה מקורב לרבי חיים, וכעת לפני כחודש בעת שהתחילו האומות להתגרות זו בזו (מלחמת חסיה אוקיינית) שאל את רבי חיים אם יש בכך אות על קירוב הגאולה, והשיב לו רבי חיים, איני יודע, ומה שאני כן יכול לומר לך, שאם ברצונך להחיש את הגאולה, היכנס תיכף בבית הכנסת לדומן, ותלמד דף גמרא עם תוספות...

אני זוכר שהשתתפתי פעם בבית שבה שימש מרן הגרי"ח כסנדק. היה זה עוד לפני שנים רבות, עוד לפני שהמציאו את הכלים החד פעמיים. באותו בית היה קייטרינג מאוד יוקרתי ואת השולחן לקראת הסעודה עיצבו בעיצוב מודרני המעוררת השתאות, ובין הדברים השתמשו בבורה פטנט שבאמצעותו יכולים להעמיד את הכוסות בשיפוע. רבינו הגרי"ח הבחין בזה, וכיון שלא היתה דעתו מעורה בהוויות העולם לא השכיל להבין שעשו זאת בדוקא, ועל כן עבר בין הכוסות כדי ליישרם. לתומו חשב שמי שסידי את השולחן התירשל ושם את הכוסות בצורה שהן עלולות ליפול ולהישבר...

ולזאת אי אפשר להאדם להגיע אם לא שישכיל להבין שעסקי העולם הזה אינם מטיבים עמו, והוא בעצמו יבין שראוי ונכון לברוח מהם, וכפי שסיפר פעם רבי חיים על עצמו, שבעמדו בתפילה הוא מבין תמיד שישכח מכל עניני העולם הזה, ותמיד כשיפנה עצמו לתורה לא יטריד אותו שום דבר מהויות העולם, וכך יהיה מונח בתורה ושמעתי עובדא נפלאה המעידה אין

שנפילה זו עשתה רושם. היה זה לפני כמה עשורים, אז הופיע איזה יהודי לנגדו וצילם אותו במצלמה, ורבי חיים שלא היה ניחא ליה מזה, הביע ריגשי סלידה על כך. כעבור עשרים שנה הופיע זה האיש שנית בפני רבי חיים, ותיקף היכיר בו רבי חיים ושאלו אם אינו זה האיש שצילם אותו לפני עשרים שנה. כשאימת הלה את הדברים אמר לו רבי חיים, שזה כבר עשרים שנה שהוא רוצה לפגוש שנית כדי לפייסו על כך שהראה לו בשעתו פנים חמוצות.

הלה נתנה מזה שרבי חיים עדיין זוכרו מפגישה ארעית שהיתה כבר מלפני שני עשורים, וכעבור חצי שנה עלה שוב למעונו של רבי חיים, כשתיאר לעצמו שרבי חיים רואי יכירו מקל וחומר, כי אם יכול לזכור במי שהקרה לפניו לפני עשרים שנה, כל שכן שיזכרו למי שפגש בו רק לפני חצי שנה, אולם לתדהמתו לא הכירו רבי חיים כלל, וגם כשהלה ביקש לעורר זכרונו לא הצליח בכך. עובדא זו, מלבד מה שהיא מעידה על כך שרבי חיים היה ממאיר דחושבנא, ותמיד היה זוכר את מי שהוא צריך לבקש ממנו מחילה, היא מעידה גם על כך, שכל פרט שהיה נחוץ לו לזכור עבור עניני שמים היה זוכר, וכששוב לא היה בכך צורך שמים, מיד היה שוכחו. ועל אף שמשך עשרים שנה השגיח שלא ישתכח מעשיו של הצלם מזכרונו, שוב לא זכר בו כעבור תקופה קצרה אחר שביקש ממנו מחילה. כי שוב לא היה בכך צורך עבור עניני שמים.

הלמד תורה לשמה וזנה לזרבים הרבה

והנה אין ספק שהרב מבריסק לא התכוון לומר שמון היחזון איש לא למד תורה לשמה ולא התכוון באימרתו השנונה כי אם לבטא את ההגדרה של 'לימוד התורה', ושכל עוד שאין האדם מקדש עצמו רק לתורה אין תורתו קבועה, אבל בהכרח זכה היחזון איש בתורה לשמה, וכמו כן זכה גם רבי חיים לתורה לשמה, וכפי שרואים שנתקיימו בו הדברים הרבה' שהתנא רבי מאיר מונה (אבות א, א) במי שלומד תורה לשמה, ראו אצלו שהיה אוהב את הבריות, ומשמח את הבריות, גם הנהגו ממנו עצה ותושיה, ומכל העולם באו להתייעץ עמו, ועל אף שכאמור רחוק היה מכל הויות העולם הזה, היה הקב"ה בסעודו והאיר בתשובותיו לכל המתדפקים על פתחו. ועל הכל זכה להיות כמעין המתגבר בתורתו. בקיצור, כל המעלות שמונה שם רבי מאיר תמצאו ברבי חיים.

איתה בחז"ל (אבות א, א) 'שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים'. עם סילוקו של רבי חיים נאבדו מאיתנו כל השלושה עמודים. כי כידוע היה רבי חיים 'עמוד התורה', אולם גם את חלק העבודה לא הזניח, ותמיד היה

מוסר נפשו להשכים קום ולהתפלל עם הג' הרומה. ובנוסף היה גם העמוד השלישי כי לא היה ארגון של חסד בעיר שלא קיבל סעד מרבי חיים.

זכות הצדיק מגין על דורו

וכעת שרבי חיים נסתלק מאיתנו, הרי נמצאים אנו בעולם חדש, העולם אינו אותו עולם שהיה עם רבי חיים. בספר 'בית לחם יהודה' מביא שכשמרן ה'בן איש חי' נסתלק מן העולם נתעוררו כמה וכמה פורעניות בעירו, והבינו כולם כי כל עוד שהיה ה'בן איש חי' בעולם הגין בתורתו על כל העיר, ועכשיו שנסתלק נתעוררו הדינים. ולא שקט המשיחית עד שהתאספו כמה רבנים ועסקו בתקונים ניסתרים.

ועכ"פ זה ראינו בימים אלו, כי כל עוד היה רבי חיים עמנו לא שלטה ידי זרים על העיר בני ברק, ומעולם לא שמעו שהיתה פיגוע בחרושת העיר, גם בעת 'מלחמת המפרץ' שציפרי הרשע מעירק הגיעו אז עד הערים סביב לה, לא נגעה בבני ברק עצמה. והנה רק נסתלק רבי חיים מן העולם מיד ניתנה רשות למשיחית להשחית, וקול הפרעות נשמע בבני ברק, פיגוע שגבתה נשמות יקרות.

אחים בהספידא

כיון שכן מוטל עלינו להוסיף מעתה תורה ומעשים טובים כדי למלא בכך את החלל שנוצר. זוהי מטרת ההספד, לעורר את העם שיתדבקו גם הם באורחות הצדיק, ויתבוננו מה הביא את הצדיק למעלותיו הנשגבות, ומתוך כך יתעוררו גם הם להתדבק באורחותיו.

הרה"ק רבי אהרן ראטה, בעל ה'שומר אמונים' ז"ע, היה אומר, שכל מה שמספרים על הצדיקים הוא כדי שילמדו גם אנו ללכת בעקבותיהם, אולם היצר שמתיירא שמא יתעוררו מעובדות אלו המציא עצה, וטוען בפני המתעורר שמדובר בנשמה גדולה וקדושה, ואם כן אין בכך לימוד לאנשים פשוטים שבימינו. אולם לאמיתו של דבר יכול כל אדם בכל עת להתעלות ולזכות למעלות הצדיקים. זאת ראינו אצל רבי חיים שגם אדם בדורינו יכול להימנות עם הצדיקים שבדורות הקודמים, ולזכות לתואר 'מרא דכולי תלמודא'. עובדא זו צריכה לעורר בנו חיזוק, שאם ירצה האדם יהיה לו סייעתא דשמיא להתעלות במעלות התורה והעבודה, אמנם יש צורך שיהיה זה רצון אמיתי, וכאמור היתה זאת סוד הצלחתו של רבי חיים.

בשנת ה'תקנ"ח נסתלק הגו"א לבית עולמו. ומסופר שבאותה שנה היה רבי עמרם חסידא ילד כבן שמונה שנה, ובבואו לבית תלמודו הודיע המלמד לכל תלמידיו את הבשורה המרה על סילוקו של הגאון, ובדברי כיבושין היה מעורר את תלמידיו להתחזק מעתה בתורה ובעבודה, וכל אחד יקבל על עצמו איזה קבלה טובה כדי למלא את החלל. רבי

עמרם נתעורר מאוד מדברי המלמד, ובשובו מבית תלמודו עדיין ביכה את האביה, והרצה בפני הוריו את דברי המלמד. כששאלו אביו איזה קבלה טובה הוא רוצה לקבל על עצמו, השיב שהוא רוצה להוסיף שעה נוספת ללימוד התורה, על כן מעתה מבקש מאביו שיקדיש לעוררו שעה אחת קודם. והעידו גדולי דורו ששעה זו היא שהביאו לידי גדולתו ומעלתו. ורואים מכאן שההתעוררות הנוצר מהספידו של צדיק עושה רושם גדול על האדם.

בעקבותיו של צדיק

ובהיותו וברצונו לעורר כאן ללכת לאורו של רבי חיים ולהתדבק בהליכותיו, לכן ברצוני לומר לכם אימרה ששמעתי ממר"ה הגאון רבי זונדל קרוח זצ"ל, אימרה שיש בה 'סימני דרך' לזכרו של רבי חיים.

איתא בגמרא (ברכות אה) 'אמר להו רבא לרבנן: במטותא מנייכו, בימי ניסן ובימי תשרי לא תתחו קמאי, כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא'. וברש"י פירש כי בניסן הוא ימי הקציר ובתשרי הם ימי דריכת הגינות והבדים. ופירושה של הגמרא הוא, שרבא ביקש לתלמידיו שבימי ניסן ותשרי יפנו את עצמם ויעסקו בקצירת התבואה החדשה, ובדריכת הגינות והבדים, ובהו יפרנסו את עצמם משל כל השנה, ויהיה ביכולתם לפנות את שאר חודשי השנה לתורה מבלי שיהיו טרוחים בעסקי הפרנסה.

ושאלתי פעם את הגאון רבי זונדל זצ"ל, מה כבר היו יכולים להספיק בחודשים אלו, הלוא דוקא בחודשים אלו עמוסים ישראל במצוות, וכפי שענינו רואות בימינו, שגם הטרודים על מחיתם כל ימות השנה מפנים עצמם בימים אלו כדי לעסוק במצוות הזמן, ובפרט בימי החגים עצמם שכל ישראל שותבים אז מן המלאכה ומקדשים אותם לה' לתורה ולעבודה, וכמה זמן כבר נשאר להתנאים הקדושים לעסוק דוקא בחודשים אלו עבור פרנסת כל השנה כולה?

והשיב לי רבי זונדל, שכל אדם יכול לקבוע לעצמו כמה מעות יצטרך עבור פרנסתו, אם חפץ הוא בצרכי עולם הזה לרוב, אז זקוק הוא להרבה פרנסה, אולם אם אין הוא חפץ כי אם בעסק התורה אז די לו בקב חסידים לכל ימות השנה. והתנאים הקדושים האלו רואי לא היו חפצים כי אם במעט הנצרך להם לצורך חיותם, כדי שלא יצטרכו לבלות זמן יתר על עניני עולם הזה, ותהיה ביכולתם לנצל כל עתותיהם לתורה ולעבודה.

אימרה זו צריכים אנו לשנן כשרוצים לאחוז בדרכיו של רבי חיים. וכפי שכבר הזכרנו שאי אפשר לזכות למדרגות כאלו בתורה אלא אם כן ימאס האדם בעסקי העולם הזה, ולא יהיו עיניו נשואות כי אם למה שמוכרח לחיותו. זוהי באמת חובתנו, עלינו לוותר על כל מעמעי העולם הזה שאינם כי אם

מניעות להתעלות במעלות התורה, ורק על ידי זה תהיה מחשבתנו פנויה לתורה, באופן שהתורה תתן בנו את רישומה.

חיזוק לתורה ולעבודה

אמנם עלינו לדעת כי לא תמיד רואים את ההצלחה בתחילת הדרך, ולפעמים גם זה שעו חפצו בתורה אינו קוצר הצלחות כי אם ברבות הימים, אבל בסופו של דבר יזכה כל אחד לסייעתא דשמיא, ויראה ברכה בעמלו. וכעת כששמענו את הספידו של מרן ראש

הישיבה [הגאון רבי יצחק אהרן שליט"א שהספיד לפני כן], נזכרתי מה ששמעתי ממנו לפני יותר מארבעים שנה, כשהספיד את חמיו הגאון הצדיק רבי חיים שמולאביץ זצ"ל, אז הביא את מאמר חכמינו ז"ל בכמה מקומות (ראה יומי אה) המדברים אודות רבי העולמות שברא הקב"ה והחריבן קודם בריאת העולם הנוכחי. ובמקום אחד כתוב שמדובר בתשע מאות ותשעים ותשעה עולמות שברא קודם בריאת העולם הזה, וכולם לא נשאו חן בעיניו, עד שברא את העולם הנוכחי, והכיר בטובתה ובתועלתה וקיימו והכשירו לבאי העולם.

ושאל אז מרן ראש הישיבה שליט"א מה כיוונו חכמינו ז"ל להורות לנו בסיפור הדברים, ומאי נפקא מינא לן מה היה עוד קודם שנברא העולם, והשיב שרצו בזאת ללמד דרכי עבודה לבני אדם ממעשיו של הקב"ה, כי אחר שניסה האדם את כוחו לעבוד את בוראו ולא יראה ברכה בעמלו, בודאי יפתנו יצרו לטלל את ידו מן העבודה ולנסות את מזלו בענינים אחרים, כי למה לו להרבות בביעה שאין בה תמורה, וכשלא יהיה מענה ביד האדם הרי קרוב לרואי שייצית לעצת יצרו, ועל כן הודיעו לו חכמינו ז"ל שעדיין אין זה הזמן להתיאש, ועליו לנסות שוב ושוב עד שבסופו של דבר יראה ברכה בעמלו. וישא קל וחומר מן הקב"ה בעצמו, שגם הוא כביכול ניסה וניסה שוב ושוב לברוא את העולם על הצד היותר טוב, ואפילו אחר שכבר ניסה תשע מאות ותשעים ותשע פעמים על עלתה לו יגיעו יפה. ואף על פי כן לא התייאש עד שניסה שוב, ואז בפעם האחרונה אכן ראה ברכה ביגיעו, והעמיד העולם על כנו.

מאמר זה נחקק בלבי מאז ששמעתי, ועד היום הריני מתחזק לאורו בתורה ובעבודה.

את רבי חיים לקחו מאיתנו בחטף, בזמן שחלק ניכר מכלל ישראל קיימו את מצוות 'עד דלא ידע' ולא נתנו לנו את הזמן ואת הדעת להתפלל עליו. כי מן השמים ידעו שאם ניתנו לנו רשות להתפלל עליו, תהיה ביכולתנו לקרוע את הגזר דין הקשה. אולם בנוסף ידעו מן השמים שהדור צריך לכפרה גדולה, ורק פטירתו של אותו צדיק יכול להביא לידי כך. על כן מבקשים אנו שמעתה יחוסו עליו מן השמים, ושוב לא ישמעו שוד ושבר בישראל, וזוכה כלנו להתקרב להבורא עולם, ולגאולה שלימה במהרה במינו אמן.

כי יש תללות מה שאומר אז הג' פרשיות בסגולת השמירה, ועל כן הכוונה לעיבובא.

הכוונה בקיימיה – זמנה

הכוונה לצאת ידי חובת 'זכירה' צריכה להיות סמוך לקיימה, והיינו סמוך לקריאת הכתוב 'אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים'. אולם ראה בספר 'בינת שמחה' להגאון רבי שמחה בונם ולדנברג זצ"ל, שהביא שגם אם הקדים הכונה קודם 'קריאת שמע', ולא כיוון לזה סמוך להמקרא הנ"ל יוצא ידי חובת הזכירה, כי מאחר שחז"ל קבעו שמצוה זו היא חלק מ'קריאת שמע' נחשב גם הכונה הסמוכה ל'קריאת שמע' ככוונה הסמוכה למצוותה.

המשך פעמוד הקודם | טיב השולחן <

שאלמלא חיובה לא היה אומרה, מכל מקום עדיין אין בכך היכר שהוא אומרה גם עבור מצוה נוספת, אם כן יש בכך סברא לומר שאם אין מכוונים קודם אמירת 'פרשת ציצית' שתהא אמירתה גם כדי לצאת ידי חובת 'זכירת יציאת מצרים' ראו שיחזור עליה פעם נוספת. [והיא בספר 'זוך פיקודין' שחולק על הח"י אדם, ולדעתו לא מבטי שאם לא כיון כלל שלא יצא ידי חובתו, אלא אפילו אם עשה את המצוות וצ"ח מחשבתו למה שיצא מפיו, אולם אז הוסיף גם לחשוב שהוא מקיימו לשם מצוה, גם בכונן דא לא יצא].
וסמך לדברי מצאתי ב'שער הציון' בס"מ רלט, שם מביא ה'משנה ברורה' (א קא) שמי שהתפלל וקרא 'קריאת שמע' של ערבית מבעוד יום, יקרא ב'קריאת שמע' שעל המיטה' כל הג' פרשיות,

שישת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה'

"שישת ימים תאכל מצות, וביום השביעי עצרת לה' אלקיך" וריים, ס, ח

להתברך בברכה המשולשת בתורה!
• § •

מנהגו של הרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא זצוק"ל להשתמש לאכילת 'כרפס' בתפוחי אדמה [קארטפיל], כפי שקיבל וראה בבית אביו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצוק"ל, ובבית זקנו הרה"ק רבי שר שלום מבעלזא זצוק"ל, ולמעלה בקודש. שנה אחת בערב חג הפסח שרר מחסור גדול בתפוחי אדמה בכל רחבי פולין וגליציה, בקושי רב היה ניתן להשיג כמות מצומצמת של תפוח אדמה, שכמוכן בעקבות הביקוש הגדול עלה מחירו והתייקר מאוד.

בחצר הרבי כמו בהרבה בתי ישראל דאגו הגבאים ונבוכו, מנין משיגים כרפס לחג הפסח? מה יניחו על שולחן הסדר הקדוש, בימים אלו שכה קשה להשיג א'שטיקאלע כרפס.

והנה בימים אחרונים שלפני חג הגיעה לבעלזא כרכרה הדויה רתומה לסוסים אבירים ונעצרה בפתח ביתו של הרבי, מתוכה ירד מעדנות יהודי עשיר, גביר ונכבד בעמיו, שמחמת המחסור הגדול בתפוחי אדמה הביא עמו דורון מיוחד עבור הצדיק ובני משפחתו, היתה זו חבילה של מלפפונים [אוגורקעס] לכבוד פסח, וביניהם 'מלפפון' אחד גדול ונאה במיוחד בשביל מצוות כרפס.

אנשי החצר שמחו על מלפפון זה כמוצא שלל רב, סוף סוף נמצא הפתרון לבעיית השנה, יש 'כרפס' לליל הסדר!

בהגיע עת התקדש חג נערך שולחן הסדר בחצר הקודש בפאר והדר, כראוי וכיאות לשולחן מלכים. כשהכל שמחים ונהנים לראות על קצרת ליל הסדר את המלפפון הנהדר שהגיע במיוחד לבעלזא בשביל 'כרפס'.

ויהי ליל פסח כשחזר הרבי המהיר"ד מן התפילה בבית המדרש הגדול אל ביתו נאוה קודש, פתח תיכף בעריכת ליל הסדר כדת. תחילה קרא בקול נעים את שמות סימני הסדר כנהוג: "קדש ורחץ כרפס וכו'", והודרו לקדש על היין כדי שלא יישנו התינוקות וישאלו 'מה נשתנה' כדן.

עם סיום הקידוש ושתית כוס ראשון של ארבע כוסות, יצא הכרוז: "ורחץ!" והצדיק עם חבורת קדשו נטלו ידיהם בלא ברכה בדחילו ורחימו.

והנה הגיעה שעתו היפה של הכרפס, הלא הוא המלפפון המשובב דגן, המונח אחר כבוד בצידה השמאלי התחתון של הקערה מתחת לביצה.

הקול נשמע בבית הצדיק: "כרפס!" והמכריז מפרש כדרכו את סדר המצוה, סיבולו במי מלח ואכילתו בלא הסיבה.

הרבי הקדוש נטל את הכרפס המיוחד בידי קדשו, וכשפניו להבים החל להכין עצמו בסילודין לברכת "בורא פרי האדמה", כדי לפטור באותה ברכה גם את המרור הנאכל בתוך הסעודה.

בלהב אש קודש פתח ואמר בנוסח ההגדה: "הנינו מוכן ומזומן לקיים מצות כרפס, לשם ייחוד" - ולפתע באחת נעצר הרבי ולא המשיך, הוא שתק זמן מה התבונן במלפפון הנהדר, ולהפתעת הכל הניחו מידו והורה במפגיע להוריד את המלפפון משולחן הסדר, ולהביא תחתיו תחית 'תפוח אדמה' קטן השמור במטבח הפסח. - אמנם היתה זו תחיתה קטנה ויעירה פחותה מכזית, שמחמת המחיר המפולפל של תפוחי האדמה העדיפו תחתיה את המלפפון הגדול והיפה. - אך עתה ברגע אחרון ציווה פתאום הרבי להסיר משולחנו את המלפפון, ולהביא את אותה תחיתה קטנה ומצומקת של התפוח אדמה.

החסידיים והמשמשים המה ראו כן תמוה, מה קרה כאן? מדוע ולמה החליט הרבי פתאום שלא להשתמש במלפפון הנהדר שקיבל בתשורה מן העשיר, והעדיף תחתיו תחיתה קטנה של תפוח אדמה? - הלא כל ירק כשר מן הדין למצות כרפס, והמלפפון הגדול מלבד מראהו החדור, יש בו גם כדי חלוקה לכל המסובין.

אך על מעשיו ותהלוכותיו של הרבי כמוכן אין שואלים שאלות! - הרבי ברך את ברכתו על אותו תפוח אדמה, אכל ממנו פורתא כדון, והמשיך בעריכת הסדר, ומעשה הכרפס של ליל הסדר נשאר כחייה שתומה.

והנה בימי חול המועד פסח נראתה שוב כרכרתו החדורה של הגביר שועטת ברחובות קריה, מתוכה קפץ הגביר הנכבד היישר אל מעונו של המרא דאתרא, הוא נכנס בבהלה אל חדרו של הרבי, וביקש לברר אם נשארו עדיין מן המלפפונים שהביא לפני החג. - מחמת שנודע לו עתה מפי החקלאים מגדלי המלפפונים, שלשמירת שלמותו של הירק והרחקת התולעים ממנו מרחו אותו סביב סביב בספירט אלכוהול, שיש בו חשש חמץ! [באותם ימים בטרם עידן 'החממות' לגידול הירקות כבימינו, השתמשו בעצה זו של מריחת המשקה החריף לגידול הירקות]. - ועל כן חש להודיע עתה שלא יאכלו עוד מן המלפפונים שיש בהם חשש חמץ, והתנצל מאוד על שבילל הסדר השתמשו כנראה באותו מלפפון גדול שהועיד למצוות הכרפס.

תיכף קרא הרבי למשמשים פנימה, ושאלם לאמר, הגידו נא בפני העשיר דגן, איזה 'כרפס' אכלנו בליל הסדר?

הגבאים הנהנו והעידו, שאכן בסופו של דבר לא אכל הרבי את אותו מלפפון הדור, רק העדיף תחתיו לאכול תפוח אדמה כמנהגו מימים ימימה.

כששמע הגביר את דבריהם, קרא בהתפעלות: הרי זו רוח הקודש גליה! שהלא נודע עתה והתברר שנפל בו במלפפון חשש חמץ!

נענה הרבי ואמר, זו אינה רוח הקודש כלל! בשביל גילי זה אין צורך להשתמש ברוח הקודש. - אלא שכאשר פתחתי בסדר לשם ייחוד הנאמר לפני הכרפס ונטלתי לידי את אותו 'מלפפון' התבוננתי בו אנה ואנה, ועלה בדעתי שבבית אבי ואמי הצדיקים לא ראיתי מעולם שייקחו מלפפון בשביל כרפס, תדיר השתמשו אצלנו בתפוחי אדמה, ולמה לי אם כן לשנות ממנהג אבותי הקדושים. לפיכך העדפתי להסיר את המלפפון המחודש, ולהחזיר במקומו את התפוח אדמה הוותיק. שהלא על כיוצא בזה צווח הכותב ואומר (משלי א, ח): "אל תיטוש תורך אמך" -! ממה שראית וקיבלת בבית אביך ואמך אל תשנה מאומה, אם בבית אבא אכלו 'קארטפיל' בשביל כרפס אל לך לשנות ממסורת אבות!

באותה שעה הרהרתי בדעתי סיבת הדבר, המשיך הרבי וביאר, שכנראה כאשר איש ישראל הולך בדרכי אבות שלא לשנות ממסורת מנהגי בית אבא, הרי הוא זוכה לסייעתא דשמיא באותו ענין, שמן השמים יעזרו ויסייעו בידו להצלחת הדבר אל נכון.

לא כן אם מחדש לעצמו מנהגים מחודשים אשר לא שערם אבותינו, מי ערב בעדו שיעלה הדבר ויצליח כהוגן!

והלא בתורת ביעור חמץ ידועים דברי רבינו הארי"ל, שהביא הבאר היטב בהלכות פסח (א"ח ס"ו תמו שלהי ס"ק א): "הגזירה ממשוהו חמץ בפסח, מובטח לו שלא יחטא כל השנה" עכ"ל. ובוודאי אין זה מן הקלות כלל, להיזהר ולהישמר אף ממשוהו חמץ בפסח, וצריך לזה הרבה סייעתא דשמיא.

לפיכך כל עוד שהנינו פוסע בעקבות אבותי הקדושים ועושה כמנהגם אקווה שתהיה סייעתא דשמיא במעשי ידי, ואוכל להיזהר ולהתרחק אף ממשוהו חמץ בפסח! - לא כן בחידושים שלא נראו בבית אבות יש לחוש ח"ו לתקלה וכישלון.

אם כן אפוא, סיים הרבי, אין כאן שום רוח הקודש, כי אם משום דינא ד'אל תיטוש' העדפתי להישאר עם התפוח אדמה ולא לשנות לירק אחר. - והנה עתה נודע אכן, שאותו מלפפון לא

בספה"ק אור לשמים (פרשת ראה) פירש, וזה"ל: "הנה בני ישראל הנתונים במצוקת הזמן, והם באהבתם את ה' התנדבו למצוותיו, ולא חסו על ממונם וטרוחתם, ויעשו וייגעו מתוך דוחקים להקים דבר ה', לאכול מצה ומרור ולעבדו בשמחה, ולנהוג הסדר בהסבית שמאל שלא כדרך השנה כולה, כמשפט תורתנו. - כל מעבדם בוודאי הוא ריח ניחוח לה'".

"ופעולתם הני"ל הוא נקרא 'שינוי מקום' על ידי הסיבה, ושינוי מעשה' באכילת מצה. וידוע כי עם הקדוש אחינו בני ישראל בעת עוסקם באיזה מצוה לשמו יתברך, אזי נקראים על שם המצוה. וזה נקרא 'שינוי שם', כי על ידי עסק המצוה נתקדש ונעשה איש אחר".

"ועל ידי זה יבטל כל הגזירות קשות ורעות מכל ישראל, כי נשתנה שמו ומקומו ומעשיו, ולא לאיש כזה גזירה הגזירה בתחילה".

"וזה פירוש 'ששת ימים תאכל מצות', 'וביום השביעי', ורצה לומר כשתגמרו מצוותי לגמרי גם ביום השביעי, 'עצרת לה' אלקיך' - על ידי זה יעצרו כל הגזירות קשות וימתקו כל הדינים" - אמר.

• § •

בביתו של אחד מגדולי ירושלים בדור שלפנינו, ה"ה מוהר"ר משה שיינברגר זצ"ל, התרחש בערב פסח 'פיצוץ' בצינור האמבטיה וכל הבית התמלא מזרימת המים, אשר עלו והתגברו ופרצו בחוק, דוקא באחד הימים הקשים ביותר בשנה...

המצוקה היתה גדולה, ומה גם שביום זה של ערב פסח קשה מאוד למצוא ולהשיג בעל מלאכה שיאות להגיע לתיקון התקלה. אך ההכרח לא יגונה, הצינור המשיך כל העת 'להשפירץ' לכל עבר, והם נאלצו לחפש ולחפש אחר בעל מלאכה נאמן.

לבסוף נמצא בסייעתא דשמיא באחת משכונותיה הרחוקות של ירושלים אינסטלטור מומחה, שלאחר רוב הפצרות ותחנונים שבבלתי אפשרי לגשת כך אל החג, ניאות להגיע לביתם ולהסדיר את הפאנצ'ער.

בהגיעו אל ביתם ראו שהמדובר באינסטלטור שאינו מדקדק כל כך בקלה כבחמורה... וכנראה אין לפניו מדי הרבה הכנות לחג... הוא עשה במלאכתו הקשה בערך כשעה וחצי, מחמת שנצרך אותו צינור לעבודה רבה, מתחילה נזקק לנקות היטב את כל מערכת הצינור שהיתה שתומה, ובעזרת הקפיץ המיוחד של האינסטלטורים שנתחך כמה פעמים עמוק פנימה, עלה בידו לנקות את כל צינורות הביוב שבמקום. ולאחר שנפתחו והשתחררו כל הסתימות שגרמו לפיצוץ, ניגש הפועל למלאכת תיקון הצינור וקיבועו במקומו הנכון, ובתום עבודה מאומצת ומסורה באה הכל על תיקונו ועל מקומו, לשמחת בני המשפחה. ברם, משניגס ר' משה עם תשלום שכר העבודה בידו, לא רצה אותו אינסטלטור לקבל ממנו כלום! ולפליאתו אמר, שלפני כמה ימים שמע משכנו שקיבל מפי רב השכונה שהעבודה שבערב הפסח אין בה ברכה ואין בה הצלחה! מחמת שהוא מן הימים שלא נהוג לעשות בהם מלאכה. וכמבואר בסוגיא דריש פרק מקום שנהגו (פסחים ג:) שאינו רואה סימן ברכה באותה מלאכה לעולם, עיין שם.

מלאכה כזו שאין רואים בה סימן ברכה אינו מעונין לקבל את שכרה, אמר האינסטלטור, באותי הנה לתקן לכם את הצינור לא בשביל תמורת התשלום, אלא מחמת שירחמתי עליכם ונעניתי להפצרות תחנוניתכם, אחר שהתלוננתם שלא ניתן למצוא שום בעל מלאכה שיאיל בטובו לבצע את התיקון הקשה שעות ספורות לפני החג. - אניניק לכם אפוא את מלאכת תיקון זה כמתנה לכבוד החג הממשמש ובא, ונתברך נא בברכת חג כשר ושמח!

כשראה ר' משה את תמימות לבבו של היהודי, ניגש אל הסלון פתח את קופסת המצות היקרה, שלף מתוכה שלוש מצות הדורות, ולאחר שנעטפו בעטיפה נאה העניק את המצות ליהודי, באמרו הנה לך ברכה טובה ונאמנה! מצה של מצוה שיש בה את כל הברכות שבתורה, תאכל ממנה בליל הסדר ותזכה

סיפורי השגחה פרטית שגשגחו לבערכת ע"י הקוראים

הנסתרות לה' אלוקינו'

בדיק לפני שלושה שבועות הייתי במיזון לשבת ושכחתי את הכיסוי לחלה שעלה לי הון רב.

התקשרתי לבעל הצימור אבל לא היה לו פנאי לחפש עבורי והציע שאשלח מישהו אחר לחפש מכיוון שהוא לא גר באזור...

שמעתי שגייס נוסע למירון לכבוד שבת, התקשרתי אליו וביקשתי ממנו אם אוכל להטריחו ולבדוק אם הכיסוי היקר לליבי עדיין שם בדירה.

גייס התקשר בחזרה כאשר הגיע למירון וסיים לפרוק את משאו בצימור שלהם ואמר: "אני מקווה מאוד שאמצא את הכיסוי לחלות מכיוון שזה עתה שמתי לב ששכחתי לקחת את הכיסוי חלות שלנו!!!"

הוא הלך לכתובת ולשמחחתי הרבה הוא מצא את הכיסוי חלה והשתמש בה לשבת.

נפעמנו מהמחשבה שהכל כבר גלוי וידוע לפני כיום כבודו, וכבר היה מתוכנן מראש שגייס ישכח את הכיסוי חלות שלו, אז משמים גרמו שאנו נשכח את שלנו ובכך היה לו כיסוי יוקרתי לכבוד שבת קודש.

בעל המעשה: ר.י.

אלה וכאלה יוסף עימנו'

זמן רב שלא היה לנו עוזרת והנה סוף סוף השגנו עוזרת טובה. קבענו אתה ליום רביעי בשבוע, ללא קשר לעוזרת הישנה זמן רב לתור לרופא מומחה, ובדיקת התקשרו שהתפנה תור ליום רביעי לשעה ארבע. לא היה לנו ברירה ולקחנו את התור הנדיר, ולגבי העוזרת חשבנו לשלוח אותה לאחותה של אשתי או משהו כזה...

ביום שלישי התקשרה העוזרת והתנצלה שבאופן חד פעמי תגיע ביום חמישי במקום ברביעי, כמונן ששמחנו מאוד מההשגחה הפרטית שהסתדר לנו מצויין...

בדקנו שיש לנו אוטובוס מבית שמש לבית החולים שיגיע לשערי בית החולים בשעה שלוש ורבע ונמתין עד לשעה ארבע לתור, רק שאוטובוס חוזר יהיה המתנה ארוכה, מכיוון שהתור מסתיים בדיקת בזמן כזה שנסאר המתנה ארוכה לאוטובוס הבא אבל העיקר שיש תור. הן אני והן רעייתי הודינו להקב"ה על ריבוי חסדיו עימנו. עודנו מודים והמזכירה של הרופא צלצלה ושאלה אם יש אפשרות שנקדים במעט את התור לשלוש וחצי?

"בשמחה!!!" השבנו

והנה הגענו בזמן ולא היכינו 45 דקות אלא חצי שעה בלבד וסיימנו את הפגישה בדיקת בזמן הגעת האוטובוס חוזר לכיוון הבית שלנו ללא כל עיכובים...

לשמחחתינו לא היה גבול עד כמה בורא עולם משגיח עלינו עד לפרט הקטן כגדול!!!

בעל המעשה: ת.ד.

הפענוני לזכות את הרבים בספרו של השגחה פרטית מוזמן לשלוח אל ר' שפחה ספואלס

בפקס: 15326517922

או ל: o.y.wines@gmail.com

הפגשך בעמוד הבא <

וגידול הילדים כרגיל.

מנהגה זה נשמר עמה בסוד תמיד, ולא סיפרה על כך לשום אדם. אך בערוב ימיה נעשתה זקנה וחלושה, כוחה כבר לא עמד במתנה, ולא היתה עוד מסוגלת לעמוד בתעניות הללו. ולצורך שמירת גופה ונפש הוכרחה לערוך 'התרת נדרים' כדת של תורה, כדי להתייר לה לאכול ולשתות בימי שני וחמישי, ואז נודע מגדול צדקותה בתעניות אלו.

בזקנותה המופלגת כבר לא יכלה להכניס לפיה מאכלים קשים, והיה צריך לרכן את כל המאכלים ולמען עבודה, כדי שתוכל ללעוס ולבלוע. בהגיע חג הפסח לא ידעו בני המשפחה מה ניתן לתת לה לאכול, בצורה שתוכל גם ללעוס בקלות וגם לבלוע בקלות, והועלתה ההצעה להאכיל אותה בימי הפסח בפרי הנקרא 'אבוקדו', שהוא ניתן לחיתוך וריסוק ונאכל כמאכל קל.

אך הרבנית הצדקנית חששה מעט להכניס בחג הפסח ירק חדש ומחודש, שלא הורגלו בו אבותיה ואבות אבותיה. ובהתלבטותה בדבר ניגשה לשאל את בן אחיה, מורנו הגה"צ רבי זונדל זצ"ל, כדת מה לעשות, ואם יכולה היא לאכול מן האבוקדו בפסח?

רבי זונדל, שידע את גודל צדקותה של דודתו, שאל אותה בחיזון: האם אי אפשר להסתדר ללא אבוקדו בפסח?

ענתה הרבנית, שכנראה ניתן למצוא גם דברים אחרים, וניתן להסתדר גם בלא אבוקדו...

נו, נו! - הפטיר ר' זונדל כדרכו, ולא אבה להתייר לה זאת מפורשות. וכבר מילתנו אמורה במדור זה כמה פעמים, שלא באנו להכריע לא להלכה ולא למעשה. כי אם להראות ולהמחיש טיב צדקותם וטוהר לבבם של אנשי ירושלים מדור הקודם, למען נלמד ליראה את ה'.

• § • § •

אנשי ירושלים של מעלה בדורות שלפנינו היו מצפים ומייחלים בכל לב לביאת משיח צדקנו ולבנין בית המקדש, בפרט בימים שלפני חג הפסח היה לבם מתמלא ערגה וציפייה לגאולה השלמה, כמ"ש רז"ל (ר"ה יא.) בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל.

אחד מגדולי ירושלים ומנקיי הדעת שבה, היה הגה"צ רבי הלל שלזינגר זצ"ל, [חותנו של הגה"צ המפורסם רבי משה הלברשטם זצ"ל], הוא היה איש צדיק תלמיד חכם וגברא רבה שעסק בהרבה צרכי מצוה בירושלים, בין השאר ייסד והקים כאן בירושלים את בית הספר "בית יעקב הישן" המפורסם לתהילה.

מדי שנה בימי ערבי פסחים היה מזמין לביתו סוחר כבשים ידוע, ומסכם עימו על רכישת גדי או כבש מהדרר תמים ונעלה, שבאם יבוא משיח צדקנו יהיה מוכן בידו 'קרבן פסח' להקדישו ולהקריבו על גבי המזבח!

ברוב ציפיותו והשתוקקותו לגאולה השלמה, היה חי במוחש את ההכנה לקראת גאולתנו ופדות נפשנו.

כמו כן היה רוכש שפוד גדול של עץ הרימון, שיהיה מן המוכן בידו לתלות עליו את הקרבן בצלייתו, כידוע שהיו משתמשים לזה בבית המקדש בשפוד של רימון, כמבואר במתניתין ריש פרק כיצד צולין (פסחים עז.).

• § • § •

אחד מגדולי הצדיקים בדור שלפנינו היה הגה"צ הרב מבראנוב זצוק"ל, בימים שלפני הפסח היה יוצא להתהלך בשדות המרעה מקום שהיו הכבשים רועים, ובדק אם טיבם ואת כשרותם, שבאם יצטרכו ימצאו בידם מן המוכן כבשים כשרים לקרבן הפסח.

פעם אחת בהתהלכו באותם שדות מרעה בצוואת חדא עם ידידו ורעו הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצוק"ל, בעודם מסתובבים בין הכבשים ובוחנים היטב את טיב כשרותם ותמימותם לקרבנות, החלו פתאום הכבשים בגעייתם, וכדרך השה כששומע את רעהו גועה ופועה מצטרף אף הוא עמו, ובכך נמצא העדר כולו בנהימה הנשמעת כמו בכייה, כד"א (ש"א טו, יד) 'קָהּ [קָהּ מְהָרָה...] קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנוֹי...'

פנה הרב מבראנוב אל הצדיק ר' אשר זעליג, ואמר: ראה את הכבשים הללו, הלא הם בוכים ומבכים על שאינם זוכים עדיין לעלות לקרבנות על מזבח ה'!

מעין טיב מעשה זה ראיתי פעם בחג הפורים בבית כ"ק האדמו"ר ממשכנות הרועים, מור"ה הגה"צ רבי בנימין רבינוביץ זצוק"ל, דיין ומו"ץ דפה עי"ק, כאשר בין האורחים הרבים עלה לביתו איש יהודי נכבד אורח מארצות הגולה, תושב העיר 'מעלבובין' שבאוסטרליה הרחוקה. הרב קיבלו בכבוד ובסבר פנים יפות, ולאחר שקיים את מצות היום במשלוח מנות כראוי, שוחח עמו הרב על | הפגשך בעמוד הבא <

היתה בו שייעתא דשמיא לשמירה מעליא מן החימוץ, ובזכות הליכה בדרכי אבות ניצלנו מן החטא.

• § • § •

סיפר לי אחד מאנשי ירושלים של מעלה, שנולד לו בן בשעה טובה ומוצלחת שבוע לפני חג הפסח, והברית נועדה להתקיים ביום השמיני שחל ביום טוב ראשון של פסח, למזל טוב!

לכבודה של מצוה השכים האיש קום בעלות השחר, וחייש מקום להתפלל את תפילת החג במנין וותיקין, כדי שייסיים את התפילה בשעה מוקדמת, והיה מוכן ומזומן לשמחת ברית המילה כראוי וכיאות. לאחר בירור קצר נודע לו שבבית הכנסת הישן שבטייבלאך של 'מאה שערים', מתקיים ביום טוב מנין וותיקין, והוא אכן יצא להתפלל עם שחר באותו מנין.

בהגיע עת קריאת התורה נעמד הגבאי למכור את העליות של יום טוב, אך משום מה לא התעורר אף אחד מן הציבור לרכישת העליות, היה זה מנין לא גדול של אנשים שונים שלא חפצו לקנות את העליות. כראות הבעל ברית דן את המצב חשש לכבודה של תורה, והחליט בתור 'בעל שמחה' לקנות את כל העליות כולם, שבהעדר מתחרים לא הגיעו למחירים גבוהים כלל.

לאחר הוצאת הספר תורה מן הארון, כשחייש אחר מי מתוך הקהל לקראו לעליית ראשון [בהעדר 'כהן' באותו מנין] מצא בפניו בית הכנסת אדם זקן הנראה כגלמוד ומסכן, וכיבד אותו בעליית 'במקום כהן', והזקן אכן שמח על הכיבוד להיות ה'פותח' בסדר קריאת התורה של חג הפסח.

לאחר שסיים הזקן את העלייה שלו הוא לא הודה כלום לאיש שרכש עבורו את העלייה, לא ערך עבורו 'מי שבירך' ואף לא פטרו בברכת 'יישר כוח' כנהוג, רק חזק לפינתו והצטנף בה כבתחילה.

התפילה הסתיימה אכן בשעה מוקדמת, והאיש הזדרז לקיים המצוה הגדולה של ברית המילה, המתאמת מאוד לחג הפסח, כד"א (הגדה של פסח, יחזקאל טז ו) 'וְאָבְדוּר עָלְיָךְ וְנִאֲרָא מִתְבַּסְּסַת דְּמִיָּךְ; וְאָמַר לָךְ דְּמִיָּךְ תִּי, וְאָמַר לָךְ דְּמִיָּךְ תִּי', הלא הוא דם פסח ודם מילה כנודע.

והנה לאחר החג מתקשר אליו אותו זקן שרכש עבורו את עליית 'במקום כהן' ביום טוב ראשון של חג, הוא הזכיר לו את זהותו ממנין וותיקין שבמאה שערים וביקש להיפגש עימו.

הם קבעו להיפגש בטייבלאך של מאה שערים, באותו מקום בו נקנתה העלייה עבורו. בהגיעו לפגישה סיפר לו הזקן שהוא מתגורר לא רחוק מן המקום שנים רבות, הוא אדם גלמוד וערירי, אין לו משפחה לא מכיר ולא קרוב, ומתפלל בטייבלאך זה עשרות בשנים, ובהיותו בודד ואנונימי כמעט שלא הכירוהו בבית הכנסת, כאשר רוב המתפללים שם במשך ימות השבוע אינם קבועים, רק כדרכם של 'שטייבלאך' נכנסים ויוצאים... ואין לו כמעט בבית הכנסת קרובים וידידים. ועתה בחג הפסח כשקיבל את העלייה של 'במקום כהן' התרגש מכך מאוד, כי זה לו פעם ראשונה שזוכה לקבל עליה לתורה ביום טוב.

וברוב שמחתו בדבר ניגש לברר אצל הגבאי מי האיש שרכש עבורו את העלייה, והלה סיפר לו שמדובר ביהודי בעל משפחה שערך ברית לבנו בחג הפסח, ושעומד הוא לקראת נישואי בנו הגדול האמורה להתקיים ברצות ה' בחדשי הקיץ.

לפיכך סיים הזקן, החלטתי להעניק לך כאות הכרת טובה מעט ממון שיקל עליך בהוצאות החתונה, וכדברו שלף מארנקו סך של חמישים אלף שקלים (₪ 50,000) טבין ותקלין ותחב לתוך ידו של הבעל שמחה, תוך שהוא מוסיף לברכו בברכות רבות הן על שמחת הברית שנערכה בחג, והן לקראת שמחת הנישואין. היהודי הודה לו כמונן בכל לב על עזרתו האדיבה, וסיכמו ביניהם לשמור על קשר טוב, ונפרדו בלב שמח. טיב המוסר השכל המורם ממעשה זה הוא מכמה צדדים, ראשית שמן ההוצאות לקנין המצוה לא מפסידיים כלום, ואף שהאווירה בבית הכנסת היתה שאין קונים ואין קופצים על העלייה, לא שת ליבו לזאת ושש לכבודה של תורה. והלימוד השני הוא לתת לב אל המסכנים והבודדים, שזקוקים ומצפים למילה טובה של יחס וקירוב לב, ולקיים בהם מצות (ויקרא יט, יח) 'ואהבת לרעך כמוך'.

• § • § •

אחותו הצדקנית של הרה"ג רבי הערש קרויזר זצ"ל, אביו של מורנו ורבינו מחו"ה הגה"צ רבי זונדל קרויזר זצ"ל, בעל 'אור החמה', ה"ה הרבנית ברמן ע"ה, היתה נוהגת שנים רבות לצום בכל שני וחמישי (!), היא עשתה זאת בהצנע ובהסתור בחכמה ובתבונה, עד שאף אחד מבני הבית, ואפילו בעלה, לא ידעו מכן, משום שהמשיכה בניהול הבית

ענייני הפרטים בפרט ועל ענייני היהדות שבמלכו בפרט. בין הדברים סיפר האיש, שבאותה שנה הכבשים שבאוסטרליה היו טובים ומשובחים ביותר! - כאשר ידוע שהארץ היא טובה מאוד ומשובחת לגידול בהמות, שהיא ברוכה בשטחי מרעה דשן וטוב ענקיים העומדים לרשותם בארץ רחבת ידיים, שרוב שטחיה ירקים מיישוב ומלאים דשא ועצים ופרדים לרוב, ובמקומות רבים בעולם מייבאים את הבשר המשובח מן הבקר שבאוסטרליה. - ובאותה שנה גדלו כבשים משובחים במיוחד, שופרא דשפרא!

כשמע זאת הגאון הצדיק צהלו פניו ושמח מאוד, באומרו: הנה כי כן הכין השם יתברך עבורנו 'קרן פסח' נאה ומהודר, הרי כלונו מקווים ומיחלים למהר ולהחיש את גאולתנו, ושנזכה עוד השנה בערב חג הפסח להקריב את קרבן הפסח, ובכך הכבשים השמנים והדשנים כבר עומדים ברחבי אוסטרליה מוכנים לקרבנות. ובאותו חג הפורים היה רבי בנימין הצדיק מרבה להזכיר לאנשי שיתו, שהנה כבר מוכנים לפנינו כבשים דשנים וטובים עבור קרבן הפסח! וכאשר הגיע אחר כך אצלו אחד מסוחרי בהמות שבירושלים, אמר לו שעליו להכין את עצמו לקראת עסקאות ענק של יבוא הכבשים מכל רחבי אוסטרליה לירושלים עיר הקודש והמקדש!

• § • § •

לאחר נפילת חומת הבדול של 'ברית המועצות' שקרסה והתפרקה בבת אחת, והחלו יהודים רבים מרחבי רוסיה לעלות לארץ ישראל, הוקמו כמה וכמה בתי דיני לבירוי יחסין, כדי לקבל עדות ולקבוע אם הם יהודים כשרים.

לפני הבית דין שהוקם במיוחד עבור קביעות יחסין של עולי ברית המועצות, הופיע איש אחד שכמעט לא ידע כלום ביהדות, אבל טען בלהט שהוא יהודי כשר מבטן ומלידה. בית הדין ביקשו, כפי שביקשו מכל אחד מן העולים, להביא עדים כשרים שיעידו על דבר יהדותו.

לאחר חיפוש רב מצא האיש שני עדים טובים, שהואילו בטובם לעמוד בפני בית דין ולמסור את עדותם בדבר יהדותו של הנידון.

הראשון מסר את עדותו שבזמנו השתתף בברית המילה של איש זה, שאמנם נערכה במנין מצומצם ובחשאי, מפני חמת המציק ואימת השלטון הסובייטי האכזרי, ולאחר חקירות ודרישות נמצאת עדותו מהימנה.

לאחריו עלה לזיון העד השני, היה זה אחד מזקני חסידי חב"ד, שעלה אף הוא מארץ רוסיה, ובהיותו אחד ממנהיגי 'בית חב"ד' המחתרתי שבמוסקבה הברירה, נעמד לספר את הידוע לו אודות הנידון דידן.

זוכר אני את אימו של איש זה, פתח החסיד וסיפר, היא היתה אישה יהודייה כשרה, ממשפחה מפורסמת ברוסיה. ומה ידוע לך על אימו של זה? - החל הרב אב"ד בדרישה וחקירה כזין.

סיפר העד מעט ממה שידוע לו אודותיה, וכה סיפר: בעיר מוסקבה הגדולה עמד 'בית חולים' גדול, והאמא של איש זה שמשה כמנהלת של אחת המחלקות הגדולות בבית חולים. היא עבדה קשה בתפקידה, בהיותה אחראית ראשית על קומה ענקית שלמה עם מאות מאושפזים, ועבדה שעות רבות בבית החולים.

מנהלת זו היתה רגילה לעשן כשתי קופסאות סיגריות ליום

(!), בימים ההם היה העישון מקובל מאוד ברוסיה, הסיגריות הרגילות נמכרו במחיר מוזל מאוד, ורבים הורגלו בעישון הסיגריות, ואף מרביתם לסחור עם הסיגריות.

אך מדי ערב היתה שולפת סיגריה אחת מתוך הקופסא ומניחה אותה למשמורת, כך הצטברו תחת ידה במשך השנה כשלוש מאות וחמישים סיגריות! ובהגיע חג הפסח הגיעה לבית חב"ד שבמוסקבה וביקשה לרכוש מצות כשרות לחג הפסח, ובמקום תשלום הממון הביאה עימה את כל הסיגריות שאספה במשך כל ימות השנה ושילמה בהם את מחיר המצות לפסח!

בדרשת שבת הגדול של אותה שנה, סיפר הרב אב"ד על המקרה שהגיע בשערי בית הדין, והעלה על נס בהתפעלות שעל אף שיהודים אלה לא ידעו כמעט כלום בדבר יהדותם, מכל מקום את חג המצות שמרו בעז, ובמסירות נפש היו מקפידים לקיים מצות אכילת מצה בפסח. וכדוגמת יהודייה זו, שבכל השנה כולה היתה חוסכת סיגריה לסיגריה עד שהצטברו בידיה כמות מספקת לרכישת מצות לחג הפסח, וכך נמצאת מתכוננת לחג הפסח בכל ימות השנה כולה!

כללל ידועה ומפורסמת גדול מסירות נפשם של יהודי רוסיה הסובייטית לחוג את חג המצות כפי יכולתם, סיפורים רבים של מסירות נפש בפסח נקשרו עם יהודים אלו, ובעיקר על אפיית המצות שנאפו במבצעים מיוחדים במקומות סודיים ונסתרים... מי כעמך ישראל!

• § • § •

אחד מגדולי הצדיקים שבירושלים קראת דשפריא בדור שלפנינו, היה הגה"צ רבי דוד בהר"ן זצוק"ל, מחשובי וותיקי תושבי שכונת 'שערי חסד' המעטירה, שהיה מפורסם בירושלים בהנהגותיו הקדושות, ומחמיר גדול בכל דבר וענין למהדרין מן

עם הסדרה האהה
חובל נס"ד
ליכנס לכל מועד
באיורה עילאה
וכתפוט רוחני
לחוש את אור המועד

פסח
ספירת
שבועות
בין המצרים
ראש השנה
יום הכיפורים
סוכות
חג הנוכה
פורים

ניתן להשיג בחנויות הספרים המבחרות
הפנה ראשית מרוב הספרים בהנחת הרב יצחק פרידמן 03-6194114

המהדרין! בסדרי אפיית המצות של פסח, היתה לו לר' דוד חומרא ישנה מקדמת דנא, להשתמש בחג הפסח אך ורק במצות שנאפו בתנור ראשון בלבד, שכידוע יש בהם יותר הידור משאר המצות. לצורך כך היה עליו להופיע בשערי מאפיית המצות בשעה מוקדמת מאוד, כדי 'לתפוס' את תחילת היום במאפייה, ולקבל את מצותיו מאפיית 'תנור ראשון' שביום כדרכו.

המאפייה ממוקמת היתה באזור התעשייה שבשכונת 'גבעת שאול', ולכן היה על הצדיק לעשות את דרכו בשעה מוקדמת מאוד משכונת 'שערי חסד' הרחוקה עד גבעת שאול, האוטובוס היחיד שקישר בין שתי השכונות הללו היה קו מס' 11, שהסתובב בין שכונות רבות ובין היתר הגיע גם לגבעת שאול.

אולם, היתה לו לר' דוד 'חומרא' מיוחדת במצות שמירת העיניים, שהיה נוהג סלטול בעצמו בכל פעם שעלה לאוטובוס להתיישב במושב שמאחורי הנהג בדווקא! - מכל מושבי האוטובוס הרבים לא מצא לו ר' דוד מקום מהודר ומתאים לישיבה כי אם מאחורי הנהג בלבד, שם לא ניתן להיכשל בישיבה 'מאחורי אשה' וכיצא. ובאם הבחין שאותו מקום שאחורי הנהג כבר תפוס, היה ממתין אל האוטובוס הבא...

והנה באותו בוקר השכים רבי דוד והודרו להגיע אל תחנת קו 11 עם שחר, כדי להגיע במהרה אל המאפייה, שם יוכל 'לתפוס' לו את 'תנור ראשון' כדרכו. אך להוותו כשהגיע האוטובוס הבחין ר' דוד שהמושב שמאחורי הנהג כבר תפוס, ואם כן נמצא שכל האוטובוס כולו נפסל לנסיעה, אף שהיה רובו ריק לגמרי בשעה מוקדמת כזו, הוא וסאל עתה לעמוד בהמתנה ארוכה נוספת בתחנה עד שיגיע האוטובוס הבא וימצא בו מקום המושב שמאחורי הנהג פנוי.

המלווה שהתלווה אל ר' דוד בדרכו חשש והתיירא שמחמת האיחור עלולים הם להפסיד את שעת פתיחת המאפייה ולזכות בתנור ראשון, הוא שאל אפוא את ר' דוד אולי ניתן פעם אחת לוותר על 'חומרת הידור' זו ולעלות כך על כל אוטובוס שיבוא, שהרי מפסידים הם כבר את כל המצות של 'תנור ראשון'!

חיין רבי דוד הצדיק ואמרו, המטרה איננה מקדשת את האמצעים... עדיף לי לאכול מצות רגילות ללא הידור של 'תנור ראשון', ולא ליפול חלילה בפגם העיניים, ולהילכד ברשת שפורש היציר הרע לחטוף את העיניים של איש ישראל קודש!

- בכל שנה אוכל אני מצות מהודרות של 'תנור ראשון', והשנה אוכל מצות מהודרות של 'שמירת העיניים'.

המתין אפוא ר' דוד עוד שעה ארוכה בתחנה, עד שהגיע 'אוטובוס כשר' שניתן לשבת בו מאחורי הנהג כמנהגו בקודש! למותר לציין שלא הפסיד ר' דוד באיחורו באותו יום ולא כלום, ובאורח פלא לא הגיע אף אדם באותו יום בבוקר אל המאפייה, ועל אף שהגיע ר' דוד בשעה מאוחרת ביום זכה הוא לקבל את המצות של 'תנור ראשון', וכד"א (תהלים קמה, יט) "רצון יראיו יעשה!"

• § • § •

נברכה נא בזה ברכת 'חג פסח כשר ושמן' קדם מע"כ מורנו הרב הגה"צ שליט"א בניו וב"ב, בני הקהילה ומשפחתם, עם כל הקוראים הנאמנים, יחד עם כל עדת בית ישראל. - ונוכח לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בבית קדשנו ותפארתנו במהרה דידן, אמן.

על הברכה יעמדו

התורמים להפצת העלון

ניתן להנציח את העלון לשפחות, לברכה והצלחה או ליארצייט לקבלת העלון כפייל (דוא"ל) נא לשלוח לפייל המצ"ב

לע"י יעקב צבי בן ישראל	לע"י מרת הינדל בת משה ירסיוו ובלומה	יוסף בן טילה רחא לרפואה שלימה	האחים היקרים העומדים תמיד לימין רבינו הרב יהודה בן שרה שיינדל והרב שאול יחזקאל בן שרה שיינדל וכל משפחתם - להצלחה בכל העניינים	שרה שיינדל בת טילה רחא להצלחה בכל העניינים	לע"י מרת חיה סאסא בת לאה נלביע יסיון תנצבה.	לע"י החבור שמואל מאיר ז"ל בן יבלחטיא רבי ישראל יצחק נלביע יחנסלו תנצבה.	גרפצ'יק סל: 02-5002321	קשת הרשת מרכז יז"ר וירידים מיוחדות 02-6257948 info@keshet-haheshet.co.il	גליליפו
------------------------	-------------------------------------	-------------------------------	---	--	---	---	------------------------	--	---------

יר"ל ע"י קהילת שבתאי בבית ד' | רח' ישעיהו 7 ירושלים טל: 05276-10455 078-3331109 | shivti11@gmail.com

יהודי יקר! אל תחזיק טובה לעצמך, הנך עוזמן להדפיס ולהפיץ את העלון באזור פגונוך ולהיות שותף לזיכוי הרבים. הפענונינים יקבלו את העלון כפייל (אפשר גם ישירות לרפוס) בקובץ להדפסה.

Anyone Interested in receiving Tiv Hakehila weekly in Hebrew or English should Email - Sheldon@hpins.net Or | zelig@gmail.com or text 718-249-7173